

DIAK

Kimmo Saastamoinen
Sosionomi (YAMK)
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Opinnäytetyö, 2025

Poika ja eines

Sukupuoli, eettinen ruoantuotanto ja ekososiaalinen siirtymä

TIIVISTELMÄ

Kimmo Saastamoinen

Poika ja eies – Sukupuoli, eettinen ruoantuotanto ja ekososiaalinen siirtymä

66 sivua, 2 liitettä

Kevät 2025

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (YAMK)

Ekososiaalinen työ ja globaaliosaaminen

Tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa pääkaupunkiseudulla asuvien 15–28-vuotiaiden poikien ja nuorten miesten ajatuksia eettisestä ruoantuotannosta sekä heidän omasta roolistaan ekososiaalisessa siirtymässä. Tavoitteena oli tuoda esiin miehenä ja poikana olemista määrittävien roolien mahdollista yhteyttä ruokailu- ja kulutusvalintoihin sekä selvittää, miten tutkimusilmiöihin kytkeytyvä sosiaalinen todellisuus rakentuu kielen tasolla.

Laadullisen haastattelututkimuksen aineisto koostuu viidestä puolistrukturoidusta haastattelusta, joihin osallistuivat sosiaalista nuorisotyötä tekevän Helsingin Poikien Talon kautta tavoitetut pääkaupunkiseudulla asuvat pojat ja nuoret miehet sukupuolen moninaisuus huomioiden. Haastatteluaineisto on analysoitu induktiivisen sisällönanalyysin avulla. Haastatteluaineisto on jatkokäsitelty tutkimustulosten alaluvuiksi teemoittelun avulla.

Tutkimustulosten perusteella sukupuoli heijastuu eettisiin arvovalintoihin monin tavoin. Poikana ja miehenä olemisen myytit vaikuttavat ruokailuun siten, että lihansyönti ja sen kulttuuriset yhteydet nähdään osana sukupolvet kiinni kurovaa maskuliinisuuden perintöä. Sukupuolen perusteella segregoituvat elämän ympäristöt vaikuttavat ruokailuvalintoihin nykyajan roolimallien, idolien ja esikuvien ohella.

Ruoan eettisyys ja sen ympäristövaikutukset koetaan tärkeäksi ilmastonmuutokseen ja maapallon kantokykyyn linkittyväksi teemaksi, joka koskettaa niin yksittäistä kuluttajaa kuin laajempia yhteisöjä. Kulttuurisella muutoksella on moraalinen perusta, mutta sen täytyy olla yhteisöjen jakama.

Eettisten arvojen kanssa kilpailevat ruoan hinta ja sosioekonominen asema, jotka ohjaavat arkisten kulutusvalintojen tekemistä. Eettisten ja ekologisten arvojen pohdinta heräävät useimmiten itsenäistymisen yhteydessä tai nuoruuden nivelvaiheissa.

Asiasanat: eettinen ruoantuotanto, maskuliinisuudet, eläinoikeudet, ekososiaalinen siirtymä, haastattelututkimus

ABSTRACT

Kimmo Saastamoinen

A boy and convenience food –

Gender, ethical food production and eco-social transition

66 p., 2 appendices

Spring 2025

Diaconia University of Applied Sciences

Master of Social Services

Eco-social work and global competence

The purpose of this research-based thesis was to explore the attitudes of 15–28-year-old boys and young men living in the metropolitan area regarding ethical food production and their role in the eco-social transition. The goal was to highlight the connection between masculinities and consumption choices, in addition to study how the social reality is constructed at the level of language.

The qualitative interview data consists of five semi-structured interviews with boys and young men living in the metropolitan area, reached through the social youth work of Poikien Talo of Helsinki, taking gender diversity into account. The interview data was analyzed using inductive content analysis. The data was further processed into sub-chapters of the research results through thematization.

Based on the research results, gender and modern pressures for change are reflected in ethical value choices in various ways. The myths surrounding masculinity appear to influence eating habits in such a way that meat consumption and its cultural connections are viewed as part of the legacy of masculinity that bridges generations. Gender-segregated environments also affect food choices, besides contemporary role models, idols, and figures of inspiration.

Food ethics and its environmental impacts are seen as an important theme connected to climate change and the carrying capacity of Earth, which affects both individual consumers and larger communities. Global cultural change has a moral foundation, but it must be shared by communities.

Competing with ethical values are food prices and one's socio-economic status, which guide everyday consumption choices. Reflection on ethical and ecological values often arises on the threshold of adulthood or other transitional phases of youth.

Keywords: ethical food production, masculinities, animal rights, eco-social transition, interview research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KÄSITTEELLISET VALINNAT JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS	6
2.1 Eettinen ruoantuotanto	6
2.2 Eläinoikeudet ja monilajinen empatia	8
2.3 Muuttuva ja moniulotteinen maskuliinisuus	11
2.4 Ekososiaalinen siirtymä	14
3 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	16
3.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	16
3.2 Opinnäytetyön ekososiaaliset lähtökohdat ja aiempi tutkimus	16
4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ	19
4.1 Hahmottuva tutkimusidea ja työelämän yhteistyö	19
4.2 Helsingin Poikien Talo	20
5 TUTKIMUSMENETELMÄT	24
5.1 Sosiaalinen konstruktionismi	24
5.2 Tutkimusaineiston kokoaminen ja valmistelu	26
5.3 Aineiston analyysiprosessi	27
6 TUTKIMUSTULOKSET	32
6.1 Ostopäätökseen vaikuttavat tekijät	33
6.2 Miehet ja maskuliininen ruokapuhe	36
6.3 Esikuvien ja roolimallien merkitys	38
6.4 Terveys ja elämänhallinta	41
6.5 Ennakkoluulot ja ihmissuhteet	44
6.6 Ristiriidat, tunteet ja vastatunteet	46
7 TUTKIMUKSEN EETTISYYDESTÄ JA LUOTETTAVUUDESTA	50
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	54
LÄHTEET	59
LIITE 1. Haastattelukysymykset	67
LIITE 2. Haastattelukutsu	68

1 JOHDANTO

Punk, Animal Liberation ja Morrissey.

Tämän tutkimuksen taustalla vaikuttaa tekijän pitkäikäinen ja henkilökohtainen motiivi, joka kulminoituu edellä mainittuihin marginaalimusiikin, eläinoikeusfilosofian ja pop-kulttuurin klassikoihin ja niiden sidoskohtiin. Olin tiedostava abiturientti ja altis vaikutuksille. Tarina ei ole ainutlaatuinen, mutta tosi.

Löysin ensin musiikin ja vaihtoehtokulttuurin, niiden kautta anarkososialistisen lukemiston ja lopulta eläinoikeusliikkeen peruskiveksi tunnustetun filosofi Peter Singerin Oikeutta eläimille -nimelle käännetyn teoksen, jonka lukeminen täysi-ikäisyyden kynnyksellä sinetöi ajattelussani sen, ettei lihansyöntiä ja eläinteollisuutta voi perustella järkiperaisilla argumenteilla.

Englantilainen Steven Patrick Morrissey (s. 1959) on The Smiths -yhtyeen laulaja ja lausunkon 1980-luvun alkaessa esiintulon tehnyt runopojan arkkityyppi ja monien kaltaisten herkässä iässä veganismin löytäneiden lukiolaisten esikuva. Morrissey verhoutui uransa aluksi virttyneeseen villatakkiin ja kirjoitti paksusankaisten imagolasien takaa brittiläisestä yhteiskunnasta, työväenluokasta ja teurastamoista – kriittisesti tarkastellen, muttei ilman empatiaa. Sittemmin Morrissey on profiloitunut äärioikeiston kanssa flirttailevana hyljeksittynä ikonina, joka unohti vähemmistöryhmiin ulottuvan empatian, muttei eläinten oikeuksia. Ne kelpaavat väärissä käsissä myös ksenofobisen retoriikan polttoaineeksi.

Morrissey'n hahmoon henkilöityy paitsi punkkulttuurin alkuperäisen anarkistisen eetoksen ja elegantin kirjallisen lahjakkuuden ristiriita, myös aimo annos haurasta maskuliinisuutta ja mieheksi kasvamisen ajatonta epävarmuutta. Myöhemmistä harharetkistään huolimatta voidaan Morrissey'n perinnöksi lukea eläinoikeuksien popularisointi ja laajentunut ymmärrys siitä, että ruoka on politiikkaa ja ideologisten muuttujien taistelutanner – aivan kuten lukuisat yksityisiksi kokemamme asiat sukupuolesta lähtien.

Opinnäytetyön otsikko on mukaelma Raimo O. Niemen ohjaamasta 1990-luvun loppupuolen Poika ja ilves -menestyselokuvasta. Toisin kuin erämaassa koettu suuri seikkailu ja sen ylväs toinen sankari, on eines huomattavasti arkisempi ja flegmaattisempi kylmähyllysten kesytetty ilmestys, johon liittyy monia kulttuurisia ja sosioekonomisia konnotaatioita. Vaikka onkin yhteistä omaisuuttamme, kielii eines omaa tarinaansa ostajansa iästä, sukupuolesta, arjen hallinnasta ja yhteiskunnallisesta asemasta.

Mutta mitä tekemistä eineksellä ja eläinten oikeuksilla on sosiaalialan kanssa, saatat pohtia lukijana tässä kohtaa. Syömisen ja sukupuolen ekososiaaliset yhteydet tulivat näkyviksi viimeistään lokakuussa 2015, jolloin aloitin työssäni sosiaalista nuorisotyötä tekevällä Helsingin Poikien Talolla. Eettisyyttä ja kulutusvalintojen merkityksiä käsiteltiin jo tuolloin yhteisissä ruokapöytäkeskusteluisamme poikien ja nuorten miesten kanssa. Tämän tutkimuksen tarjoaman mahdollisuuden myötä pääsin tarkastelemaan aihetta kuin lautaselle katettuna.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esiin tämän sukupolven poikien ja miesten tulkintoja ja ajatuksia ruoasta, eläimistä, syömisestä, ekososiaalisesta sivistyksestä, globaalista kulttuurinmuutoksesta, mutta myös tästä ajassa ja yhteiskunnassa aktiivisten odotusten kohteena olevasta sukupuolesta.

Kiitän sydämestäni tutkimukseen rohkeasti ja ennakkoluulottomasti osallistuneita nuoria, opinnäyteprosessiani ohjanneita Marja Katiskoa ja Miina Kaartista, työtäni kärsivällisesti ja tarkkakatseisesti opponoinutta Mio Mikkosta sekä kestävää tulevaisuutta Ekososiaalinen työ ja globaaliosaaminen -tutkintokokonaisuuden aikana edistänyttä Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijayhteisöä.

2 KÄSITTEELLISET VALINNAT JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Käytän opinnäytetyön käsitteellisenä viitekehyyksenä ekososiaalisia ja -kriittisiä ulottuvuuksia esiintuvaa tutkimuskirjallisuutta, ympäristö- ja eläinfilosofista taustateoriaa ja -kirjallisuutta sekä soveltuvien osin muun muassa sosiologiaan ja sukupuolentutkimukseen kytkeytyviä tieteellisiä artikkeleita ja kirjallisuutta.

2.1 Eettinen ruoantuotanto

Eettistä ruoantuotantoa voi lähestyä monesta eri kulmasta sen ulottuvuuksia uteliaasti tarkastellen. Jotta käsitteestä voidaan luoda tietoon perustuva perinpohjainen ymmärrys, on ensin kuitenkin matkustettava Antiikin Kreikkaan.

Eettisellä, toisin sanoen etiikkaan perustuvalla, tarkoitetaan länsimaisen filosofian moraalioppia sivuten arvomaailmaan ja valittuun ajattelunäkökulmaan perustuvaa huolellista tekojen ja toiminnan pohdintaa. Eettisyyteen liittyy usein käsitys ihmisestä olentona, jonka henkiset ja kognitiiviset kyvyt mahdollistavat omien tekojen ja niiden suorien ja välillisten vaikutusten puntaroimisen. Eettisyys on siis inhimillistä eli ihmisyyteen perustuvaa. Moraali on niin ikään sidoksissa tietoon ja ihmisten muodostamien yhteisöjen arvopohjiin ja niiden eettisiin sopimuslausekkeisiin. (Malkavaara, 2023.)

Ruoantuotannolla tarkoitetaan ihmisen ravinnoksi kelpaavan orgaanisen aineen alkutuotantoa, esimerkiksi kylvämistä, viljelyä ja sadon keräämistä, sen tuotteistamista, tuotanto- ja kuljetusketjuja, mutta myös eläinperäisten tuotteiden tuotantoa, esimerkiksi eläinten kasvattamista, niiden kehoista saatavien raaka- ja ravintoaineiden käsittelyä, teurastamista ja lihan tai muun eläinperäisen aineen prosessoimista kuluttajalle (Ruokatieto, 14.3.2023).

Ruoantuotannon vastuullisuudesta puhuttaessa sivutaan usein tuotantovaiheen lisäksi ruoan ympäristövaikutuksia, eläinten hyvinvointia, ravitsemusnäkökulmaa, teollisuuden työntekijöiden hyvinvointia ja riittävää toimeentuloa, yritysten ja

tuottajien taloudellisia vastuita, tuoteturvallisuutta ja elintarvikehygieniaa sekä paikallisen tuottamisen tärkeyttä (Ruokatieto, 14.3.2023). Jokainen mainituista ruoantuotannon ulottuvuuksista on sidoksissa toisiinsa, elämme globaalien keskinäisriippuvuuksien maailmassa.

Eettisellä ruoantuotannolla voidaan tarkoittaa työntekijöiden osalta sitä, että heillä on turvalliset työolot, riittävät taloudelliset ja materiaaliset resurssit työnsä tekemiseen ja että he saavat korvauksen työhönsä käyttämästään ajasta. Työnteko ei voi perustua esimerkiksi ihmiskauppaan, lapsityövoimaan tai muuhun ihmisen vapautta rajoittavaan vallankäyttöön. Länsimaissa työntekijän hyvinvointia voidaan seurata erilaisten sertifiointien, mutta myös pakkauksista löytyvien tuotantoketjuja valottavien paikantimien kautta. Esimerkiksi vastuullisuutta painottavien pienpaahtimoiden kahvipaketeista löytyy päivä päivältä useammin tieto kahvipapujen alkuperästä, niiden viljelijöistä ja alkutuotannosta Afrikan tai Etelä-Amerikan maissa vastaavien tilojen sijainnista. Kahvin lisäksi suklaa- ja kaakaotuotanto on ollut viime vuosikymmeninä eettisen erityistarkastelun kohteena. (Fairtrade Finland, i.a.)

Ruoantuotannon eettisyydestä puhuttaessa keskitytään ihmiseen ja ympäristöön, vaikka näkökulma voisi olla laajempi ja monilajisempi, varsinkin jos katsetta tarkennetaan liha-, karja-, maito-, elintarvike- ja myös tiettyihin vaateteollisuuden roolijakoihin. Eläinten rooli on paitsi keskeinen, myös kiistanalainen näillä aloilla, joilla ne toimivat tuotannon lähteinä ja tulkintatavasta riippuen myös sen työntekijöinä, jotka luopuvat vapaudestaan syntymänsä hetkellä. Onkin perusteltua kysyä, voidaanko ylipäänsä puhua eettisestä ruoantuotannosta vankeuden ja kuoleman teemojen äärelle rakentuvan eläintuotannon yhteydessä.

Tässä tutkimuksessa eettistä ja vastuullista kuluttamista tarkastellaan pääasiallisesti eläinten hyvinvoinnin ja ruoan ympäristövaikutusten kautta. Ne ovat todennäköisimmin yleisimmät vastuullisen ruoantuotannon näkökulmat, jotka nousevat herkimmin ja useimmin esille viestimissä ja kuluttajien mielikuvissa alkuperä- ja ravitsemuskysymysten rinnalla. Näkökulmat on valittu tähän tutkimukseen ekososiaalisuuden eli ihmisen ja ympäristön välisiä rajapintoja kartoittavan

tieteenalan viitekehyksen perusteella. Eläinten hyvinvoinnin sisällyttäminen on puolestaan perusteltua eläinoikeuksien ja monilajisen empatian kautta, joihin syvennyn seuraavassa luvussa.

2.2 Eläinoikeudet ja monilajinen empatia

Onko eläimillä oikeuksia?

Nykyisen ymmärryksemme mukaan eläimellä ei ole moraalialueita eikä se tee eettisyyteen pohjautuvia valintoja, vaan se toimii lajityypillisesti vaistoimensa varassa. Toisin kuin eläimellä, ihmisellä on omatunto ja mahdollisuus tarkastella oikean ja väärän merkitystä ja toimia siten moraalisesti oman tietonsa ja arvopohjansa mukaisesti. (Malkavaara, 2023.) Moraaliopin perusteella voidaankin päätellä, että ihminen on vastuussa ympäristöstään ja muista elollisista olennoista.

Kulutusvalintoja, ruokailua ja niiden vaikutuksia tarkastellaan usein erityisesti ympäristön ja kestävä kehityksen näkökulmasta. Diskurssissa loistavat kuitenkin poissaolollaan monessa tapauksessa ruokailun inhimilliset vaikutukset ja yhteydet eläinten oikeuksiin. Ekososiaalisessa viitekehyksessä onkin kiinnostavaa pohtia yksilön luontosuhteen ja kestävään kehitykseen liittyvien ihmis- ja luontokeskeisten valintojen lisäksi suhdetta muihin tunteviin ja kokeviin lajeihin.

Koska eläinoikeuksia ja eläinten hyvinvointia lähestytään myös tässä tutkimuksessa arvo- ja eettisperusteisesti, on syytä tarkastella länsimaista filosofiaa niiden taustalla, kuitenkin Kreikan filosofien sijaan omaa aikaamme lähempää.

Spesismien käsitteen eli muiden lajien arvottamisen ja niihin liittyvän ennakkoluuloisuuden lanseerasi alun perin englantilainen psykologi Richard D. Ryder ja teki tunnetuksi australialainen filosofi Peter Singer, jonka vuonna 1975 ilmestyneessä *Animal Liberation* -teoksessa argumentoidaan eläinoikeusteemaa ihmisen ja eläimen vuorovaikutuksen, tehotuotannon ja eläinkokeiden tuottaman kärsimyksen ja eläinten lajinomaisen käytöksen estämisen kautta (Ryder & Singer, 2017, s. 1; Singer, 1975).

Animal Liberation, kotimaisittain Oikeutta eläimille, on inspiroinut eläinoikeusliikettä ja radikaaleja eläintenvapautusrintamia (muun muassa ekoterrorismiksi luokiteltua brittiläislähtöistä Animal Liberation Frontia) paitsi sisältönsä, myös nimensä puolesta. Singerin teoksessa eläinten roolia käsitellään ihmisen hyödykkeeseen valjastamana oliona. Singerin perusteesi – ja toisaalta Singerin kohtaaman kritiikin juuri – on se, onko eläimillä ylipäänsä mahdollisuus oikeuksiin samalla tavalla kuin ihmisillä on yleismaailmallisten julistusten mukainen kiistämätön oikeus vapauteen ja muihin fundamentaalisiin tarpeisiin. (Singer, 1975; FBI, 18.5.2004; PetSide, i.a.)

Postmodernin filosofian klassikoksi tituleerattu ranskalaisfilosofi Jacques Derrida on niin ikään lähestynyt ihmisen ja eläimen ontologisia eroavaisuuksia sekä toiseutta teoksessaan *The Animal That Therefore I Am (L'Animal que donc je suis*, 2006), jossa on dekonstruoitu kielen ja ajattelun tasolla ihmisenä ja eläimenä olemista sekä sitä, miten mainitut elolliset tarkastelevat toisiaan tiedollisina olioina.

Suomen oloissa tieteenalalla yhdeksi näkyvimmäksi kommentaattoriksi ja filosofiaperusteisen eläinoikeuskeskustelun koolle kutsuvaksi keskushahmoksi meritoitunut filosofi Elisa Aaltola on puolestaan rakentanut julkaisuhistoriansa eläinfilosofian peruskysymysten, kuten eläinten moraalisen arvon (2004) ja yhteiskunnallisen aseman (2006), äärelle.

Aaltola on tarkastellut yhdessä Sami Kedon kanssa teoksessaan *Empatia – Myötäelämisen tiede* (Into Kustannus, 2017) ihmisen vastuuta paitsi itsestään ja samanlaisista lähiyhteisönsä jäsenistä, myös muista elollisista. Empatiaksi laajalti ymmärretty välittämisen ja hoivaamisen taito sekä kyky asettua toisen tuntevan olennon asemaan on osittain sisäsyntyistä, mutta etenkin ihmisen varhaisina ja kehityksen kannalta kriittisinä kuukausina ja vuosina kehittyvää tunneosaamista, jolla on evoluutionkin kannalta myönteistä psykologista vaikutusta. Yhteisöt ja laajemmat populaatiot ovat menestyneet ja kehittyneet pidettyään huolta jäsenistään. Monilajisella empatialla puolestaan tarkoitetaan välittämisen taidon laajenemista myös muihin ajatteleviin, kokeviin ja tunteviin olentoihin. (Naisasialiitto Unioni, i.a.)

Jos eläinoikeuksien ja -hyvinvoinnin puolustuspuheet jäävätkin usein jumiin filosofisiin ja aikalaiskriitikkojenkin mielestä vaikeaselkoisiin argumentointeihin, voidaan eläinystävällisyyttä ja esimerkiksi ruokavalioon liittyviä valintoja perustella myös Singerinkin esittelemän kärsimys- ja kokemistematiikan kautta.

Singerin teesejä, eläinoikeuksia ja lihansyönnin eettisiä ristiriitoja 2010-luvun taitteessa popularisoinut Jonathan Safran Foer käsittelee Eläinten syömisestä -teoksessaan (*Eating animals*, 2009) sanoja ja niiden taustamerkityksiä aikalaiskeskusteluissa. Safran Foerin mukaan kielellistä ja sosiaalista todellisuuttamme hallitsee antroposentrismi eli ihmiskeskeisyys ja käsitys ihmisestä evoluution krunnana. Antropodenialismilla voidaan puolestaan tarkoittaa sen kiistämistä, että ihmiset ja eläimet olisivat ylipäänsä samanlaisia kärsimyksiltään ja kokemuksiltaan. (Safran Foer, 2011, s. 60–61)

Tieteiden ja tutkimuksen kehittyessä sekä samalla tiedon lisääntyessä on kuitenkin ymmärretty, että eläimillä, etenkin nisäkkäillä, on samanlaisia hermostollisia ja fysiologisia ominaisuuksia kuin ihmisellä, esimerkiksi kyky tuntea kipua. Niiden tunne-elämä ja tietoisuus maailmasta liippaavat myös läheltä ihmistä. (Oikeutta Eläimille, i.a.) Evoluution myötä ja ajan saatossa toisistaan erkaantuneet lajit eivät ole tässä mielessä kovinkaan, jolleivät lainkaan, erilaisia.

Voidaan spekuloida, että älykkyys ja eläinten kognitiiviset kyvyt vaikuttavat ihmisten suhtautumiseen eläimiin – myös spesismmin syntyyn – jos ne nähdään näiden ominaisuuksien vuoksi eriarvoisina ja toiseutettuina olentoina. Toisaalta, kuten myös Safran Foer muistaa mainita, ennalta tuntemattomat aihepiirit kuten kalojen älykkyys ja niiden mentaaliset kyvyt ovat tulleet tietoisuuteen eläintieteitä koskevan tiedonintressin lisääntymisen ja vertaisarvioitujen artikkelien myötä vasta viime vuosikymmeninä. (Safran Foer, 2011, s. 83–86.)

Yksi ihmistä ja eläintä perustavanlaatuisesti erottavista tekijöistä on sen sijaan ajattelun ja itseilmaisun keskeisin väline eli yhteinen kieli, jolla on merkitystä etenkin elämisen ja eloonjäämisen kannalta. Kuten jo tässä vaiheessa tiedämme, kasvit kommunikoivat toistensa kanssa muun muassa maaperän rihmastojen välityksellä ja eläimet puolestaan keskenään tavalla, jota voimme kutsua kieleksi.

Delfiinien, koirien ja apinoiden kaltaiset nisäkkäät reagoivat ja kommunikoivat responsiivisesti ihmiskohtaamisissa tasolla, jonka yhteydessä niiden voidaan tulkita ymmärtävän ihmiskieltä – joka kuitenkin on monimutkaisuudessaan ja nyanssirikkaassa rakenteessaan vain ihmislajin omaisuutta. (Vince, 2019, s. 87–106.)

On kuitenkin suotavaa muistuttaa, etteivät samaa kieltä puhuvat ihmisetkään vaikuta aina ymmärtävän toisiaan. Kuitenkin: jos eläimillä on tunteita ja kokemuksia ja ihmisillä kieleen perustuva valta, kenellä on moraalinen velvollisuus toimia niiden puolestapuhujina?

2.3 Muuttuva ja moniulotteinen maskuliinisuus

Sukupuoli on yksi aikamme runsaimmin uteliaisuutta, kriittistä tarkastelua ja mediahuomiota osakseen saaneista ilmiöistä. Aikamme pojat ja miehet kiinnostavat tutkijoita yhä enenevässä määrin – etenkin sosiaalitieteiden kontekstissa. Maskuliinisuuksien myyttien murtamiseen tähtäävä tutkimusintressi on kasvanut sitä mukaa kun yhteiskunnassa ja globaalissa mittakaavassa on ymmärretty poikuus ja mieheys muuttuvana ja jatkuvassa liikkeessä olevana kokonaisuutena, hieman samoin kuin naissukupuoli viime vuosisadan feministisessä tutkimuksessa (muun muassa Judith Butler).

Kasvaneeseen kiinnostukseen on vaikuttanut yhtä lailla poikien ja miesten yliedustus terveyden, hyvinvoinnin ja sosiaalisen aseman kannalta negatiivisissa tilastoissa, esimerkiksi väkivallan käyttäjinä ja kohteina, päihteidenkäyttäjinä ja yhteiskunnan marginaaliin koulutuksensa ja työelämän positionsa puolesta jääneinä yksilöinä. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymysten keskiössä oleva sukupuoli on ansainnut tutkimuksensa myös kansanterveydellisiin syihin vedoten.

On ymmärrettävää ja inhimillistä, että poikia ja miehiä lähestytään tutkimuksessa sangen ongelmakeskeisesti ja esimerkiksi koulumenestyksen ja PISA-tulosten osalta vähintäänkin turruttavan toisteisesti. Tämänkin tutkimuksen lähtöajatuksena on se, että pojat ja miehet ovat aliedustettuina eläinoikeus- ja ilmastokeskusteluissa ja että heidän asenteensa tai kohtaamansa

sukupuolinormatiivisuudet vaikuttavat osallistumiseensa rajoittavasti. Kielteiset tutkimustulokset ja, toisaalta, korostuneesti poika- ja miesteemainen uutisointi saturoivat keskustelua laajemmassakin mittakaavassa. Sukupuolta – ei kuitenkaan vain poikia tai miehiä, mutta maskuliinisuuksia ja erilaisia sukupuolen ilmenymiä – on tästä syystäkin perusteltua tarkastella monitahoisesti ja myös ekososiaalisten teemojen kautta maskuliinisuuksia läpivalaisten.

Kriittisellä poika- ja miestutkimuksella tarkoitetaan feministiseen sukupuolentutkimukseen kytkeytyvää tieteenhaaraa, jossa tutkitaan poikien ja miesten eri rooleja, maskuliinista kulttuuria ja sukupuolten suhteita. Niillä ei kuitenkaan tarkoiteta ainoastaan kaksijakoista ja jossain määrin polarisoitunutta ja politisoitunutta mies–nainen-vastakkainasettelua, vaan myös erilaisten miesten välisiä intersektionaalisia eli risteäviä ja monikerroksellisia suhteita. Mies–nainen-käsitteistön haastaminen ja sukupuolen ohella muiden muuttujien tuominen mukaan yhtälöön onkin tarpeen, sillä yksiulotteisella tarkastelulla päädytään tulkitsemaan ihmisen toimintaa ainoastaan sukupuolitettuna ja sen perusteella toimivana olentona. (Jokinen, 2012, s. 178; Aho ym., 2020, s. 2–3; Anttonen, 2017, s. 23).

1980-luvulla naistutkimuksen myötä kehittynyt kriittinen miestutkimus on lähestynyt kohderyhmäänsä hegemonisen maskuliinisuuden ja vallan käsitteiden kautta sekä pyrkinyt kyseenalaistamaan sukupuolen mukanaan tuomia etuja ja oikeuksia, joita pojilla ja miehillä on ajateltu olevan patriarkaalisessa yhteiskunnassa (Ojala & Pietilä, 2013, s. 19; 24; Jokinen, 2012, s. 178). Kriittisen miestutkimuksen onkin havaittu olevan yhtä lailla naistutkimusta, kuten esimerkiksi kriittisen miestutkimuksen kotimainen pioneeri, vuonna 2016 edesmennyt tutkija Arto Jokinen on todennut (Turun Sanomat, 6.10.2007). Keskustelun ymmärrettävyyttä haastavat toisaalta termistöissä toistensa synonyymeiksi helposti sekoittuvat mies-, maskuliinisuus- ja miehenä oleminen -käsitteet (Aho ym., 2020, s. 3.).

Poikien välisiä yhteisöllisiä suhteita ja erilaisia nuoruusiän maskuliinisuuksia ovat tutkineet kattavasti kotimaan oloissa muun muassa Antti Kivijärvi, Harry Lunabba ja Tuija Huuki, joiden toimittamaan Poikatutkimus-teokseen (Vastapaino, 2018) on suhtauduttu vähintäänkin kiitettävällä lukuinnolla myös sukupuolisensitiivisesti nuorten kohtaamiseen orientoituvan sosiaalisen nuorisotyön kentällä.

Tämän tutkimuksen kohteena olevat pojat ja miehet ovat keskeisiä muutosagentteja ja kompetentteja toimijoita myös ekososiaalisessa siirtymässä. Moderni mieskuva on murroksessa, ja nykypäivänä on havaittavissa monen tason siirtymiä hegemonisesta hypermaskuliinisuudesta inklusiiviseen hybridimaskuliinisuuteen (Hyvönen, 2021). Tällä tarkoitetaan muun muassa sitä, että pojat ja miehet voivat olla aktiivisia, dynaamisia ja intresseissään perinteisen maskuliinisuuden dogmien ulkopuolelle liikkuvia toimijoita.

Vaikka poika- ja miesoletettujen nuorten asenteita ja kokemuksia on tuotu monen tutkimusteeman osalta esiin eri barometreissä ja selvityksissä, ovat niin sanottuun vihreään siirtymään ja eettiseen ruoantuotantoon liittyvät näkökulmat heidän osaltaan monelta osin hämärän peitossa – etenkin suomalaisessa tutkimuksessa, jossa miehiin ja poikiin on viitattu ”näkymättömänä sukupuolena” (Jokinen, Ahlbäck & Kinnarinen, 2012, s. 171). Sukupuolelle tyypillisistä kulutusvalinnoista ja ruoan eettisyydestä uutisoidaan kotimaisissa valtamedioissa kuitenkin säännöllisin syklein: miesten kasvisruokailutottumuksista ja vegaaniruokavaliosta ovat kirjoittaneet muun muassa Yle ja Helsingin Sanomat (Lassuri, 4.6.2023; Welling, 30.8.2023).

Toimijuudestaan huolimatta poikien ja miesten roolia ei ole havaittu erityisen näkyvänä esimerkiksi eläinoikeusaktivismiin piirissä, johon keskustelu lihansyönnin vähentämisestä vääjäämättä kytkeytyy. Näkymättömyyttä on selitetty perinteisen maskuliinisuuden ahtailla malleilla ja sukupuolirooleihin yhdistyvillä tunnetason reaktioilla, esimerkiksi kyvyllä empatiaan.

Emily Gaarderin tutkimuksessa *Where the Boys Aren't: The Predominance of Women in Animal Rights Activism* maskuliinisuus määritellään muun muassa vahvuuden ja emotionaalisen etäisyyden eli vanhakantaisempaa miesideaalia hahmottelevien piirteiden ja ominaisuuksien kautta. Tällä logiikalla myötätunnon osoittaminen eläimille voidaan nähdä merkinä heikkoudesta. (Gaarder, 2011, s. 56.)

2.4 Ekososiaalinen siirtymä

Tutkimuksen lähtökohtana on ekososiaalinen ymmärrys siitä, että ihminen ja ympäristö ovat erottamattomasti yhteydessä toisiinsa ja että ihmisen toiminta palautuu suoraan tai globaalien keskinäisriippuvuuksien välityksellä luontoon (Berndtson, 2020). Toinen lähtökohta on ilmastonmuutos ja ihmisen aiheuttama ilmaston kiihtynyt lämpiäminen, jotka hyväksytään ihmiskunnan enemmistön osalta kiistattomina ja tieteelliseen näyttöön perustuvina totuuksina. Edellä mainittujen ilmiöiden hidastamiseksi vaadittavat toimenpiteet ovat ihmiskunnan vastuulla.

Ekososiaalisesti siirtymäksi kutsutulla käsitteellä voidaan tarkoittaa parhaillaan käynnissä olevaa ajanjaksoa, jossa ilmaston lämpeneminen ja maapallon kantokyvyn rajallisuus on tunnistettu ja todistettu tieteellisesti, jonka vuoksi erilaiset planetaariset toimenpiteet ovat välttämättömiä. Siirtymällä voidaan viitata niin tiettyyn aikakauteen kuin sen sisältämiin toimenpiteisiin, poliittiseen ilmapiiriin, aktivismiin, mutta etenkin konkreettisiin tekoihin ja toimintaan. Siirtymän aika-kausi on yhteydessä ekososiaalinen sivistykseen, jossa maailmaa hahmotetaan elämän edellytysten, elinkelpoisen maailman ja elämäntapojen, ihmisoikeuksien luovuttamattomuuden ja vakaan talouden vaalimisen ympärille rakentuvan hierarkian mukaisesti (Salonen & Bardy, 2015, s. 6–8).

Ekososiaalinen siirtymä sijoittuu antroposeeniksi nimettyyn maapallon nykyiseen aikakauteen, jonka alkupisteestä esitetään vaihtelevia näkemyksiä eri tiedekuntien välillä. Luonnontieteilijöiden keskuudessa ajankohdaksi saatetaan ehdottaa tulevaisuuden historiankirjoituksessa vuotta 1950, josta eteenpäin ihmisen 1940-luvun jälkipuoliskolla tekemien ydinkokeiden jäljet ovat näkyneet maaperässä (Lummaa, 2017, s. 70).

Ihminen ei kuitenkaan astunut globaalille näyttämölle vasta viime vuosisadalla, vaikka ihmiskunnan tuottamien ilmastovaikutusten jäljet tulivat tutkimuksen sekä otsonikadon ja sademetsähakkuiden kaltaisten uutisointien myötä laajempaan tietoisuuteen. Toiseksi alkupisteeksi on ehdotettu teollistumisen ajan lähtökohtia 1700-luvun jälkipuoliskolla, jolloin ilmakehän kaasukoostumus alkoi muuttumaan lisääntyneen hiilidioksidin ja metaanin määrän vaikutuksesta (Lummaa, 2017, s.

69). Antroposeenissa on joka tapauksessa kyse ihmisen mukaan nimetystä geologisesta epookista, jonka päättymisajan kykenevät määrittelemään vain kaukaisen tulevaisuuden tutkijasukupolvet.

Vaikkei opinnäytetyö sijoitukaan suoranaisesti tulevaisuudentutkimuksen tieteenalalle, voidaan ekososiaalinen siirtymä nähdä tulevaisuuteen kurottavana globaalina muutoksena ja ekososiaalinen sivistys puolestaan yhtenä poliittisesti, ekologisesti, sosiaalisesti, teknologisesti ja taloudellisesti kestävämpää tulevaisuutta rakentavista suuntauksista sosiaalitieteiden saralla.

Kuten osittain tässä työssä ja myös ekososiaalisessa tutkimussuunnassa, pyritään tulevaisuudentutkimuksen avulla muodostamaan ja kartoittamaan käsityksiä, ennakoiteja ja spekuloitavissa olevia skenaarioita vaihtoehtoisista tulevaisuuksista ja maailmasta, jota ei ole vielä olemassa. Koska siitä ei ole myöskään olemassa olevaa tietoa, tarvitaan tutkimusta ja moniäänisesti muodostuvien tulevaisuudenkuvien tarkastelua. (Lätti ym., 2022, s. 317–322).

3 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

3.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa pääkaupunkiseudulla asuvien 15–28-vuotiaiden poikien ja nuorten miesten ajatuksia eettisestä ruoantuotannosta, ruokailutottumuksista ja -valinnoista sekä omasta roolistaan ekososiaalisessa siirtymässä. Tarkastelen opinnäytetyössäni globaalisti tapahtuvaa kulttuurista muutosta ja miten tutkimukseen tavoitetut pojat ja miehet lähestyvät aihetta omasta sosiaalisesti rakentuneesta todellisuudestaan käsin.

Tavoitteenani oli tuoda esiin tunnetason pohdintojen lisäksi maapallon ja luonnon kantokyvyn suojelemiseksi vaadittavan ”radikaalin uudelleensuuntautumisen” mahdollisuuksia (Helne & Salonen, 2012, s. 202), peilaten ihmisen ja luonnon suhdetta ruoantuotannon ja erityisesti tietyn sukupuolen ja nuoruuden kautta.

Olen määritellyt opinnäytetyön tavoitteet seuraaviksi tutkimuskysymyksiksi:

1. Millä tavalla käsitykset ja kokemukset poikana tai miehenä olemisesta vaikuttavat ruokailutottumuksiin ja -valintoihin?
2. Millaisia ajatuksia ja tunteita eettinen ruoantuotanto, ruokailun ilmasto- ja eläinystävällisyys sekä ekososiaalinen kulttuurinmuutos herättävät pojissa ja miehissä?

3.2 Opinnäytetyön ekososiaaliset lähtökohdat ja aiempi tutkimus

Agenda 2030:ksi nimetyn tiekartan alle määriteltyjen kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti YK:n jäsenvaltioiden vastuulla on ”parantaa ilmastonmuutoksen hidastamiseen, sopeutumiseen, vaikutusten lievittämiseen ja ennakkovaroi-
tuksiin liittyvää koulutusta, tietämyksen lisäämistä sekä kansalaisten ja instituutioiden valmiuksia” (Ulkoministeriö, i.a.). Ihmiskunnan jatkuvuus ja tulevien sukupolvien elinkelpoisuus riippuvat näistä toimenpiteistä, jotka voidaan havaita

kulttuurisena muutoksena ja radikaalina uudelleensuuntautumisena (Helne & Saalonen, 2020, s. 202).

Kotimaan oloissa maskuliinisuuden ja lihansyönnin yhteyksiä puhetapojen kautta tutkinut Antti Saali (2019) viittaa Marco Springmannin ja tutkijaryhmän (2018) selvityksiin kasvissyönnin ja veganismin suorasta vaikutuksesta ympäristön kantokykyyn. Selvityksen mukaan lihansyöntiä tulisi vähentää nykyiseltä tasolta 90 prosenttia, jotta maapallo säilyisi elinkelpoisena ja ilmastonsa puolesta siedettävänä myös tuleville sukupolville. (Saali, 2019, s. 2.) Lukemat ja prosenttimäärät vaihtelevat eri arvioista ja lähteistä riippuen. Konsensukseksi on joka tapauksessa muodostunut, että lihansyönnin ja eläinperäisten tuotteiden kuluttamisen on vähennyttävä radikaalisti maapallon kantokyvyn turvaamiseksi.

Kielen valtaa ja puhetapoja tutkinut Saali kutsuu omassa tutkimuksessaan Lihan ja maskuliinisuuden artikulaatio ja antagonismi kahden tai useamman tiettyyn ilmiöön linkittyvän asian yhteen liittymistä puheessa artikulaatioksi (Saali, 2020). Tämän tutkimuksen kohteena olevan ryhmän puhetapoja voidaan kutsua tässä opinnäytetyössä tulkinnoiksi tai sosiaalisen konstruktionismin hengessä uutta todellisuutta kielen kautta luoviksi sanoituksiksi.

Sukupuolen, kulttuurin ja monen muun keskenään risteävän ominaisuuden yhdistelmät ja näkyvät ja kuuluvat ekososiaalisessa siirtymässä ja eri medioissa politisoituneena muutosvastarintana. Vastakkain aseteltuina ovat sukupuolten lisäksi tunnepuhe ja rationaalisuutta korostavat argumentit, suuret asutuskeskukset ja maaseutu, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset, konservatiiviset arvot sekä monet eri väestöryhmät. Mainitut nimittäjät ja ihmisryhmät voivat olla keskenään konfliktissa, mikä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö niiden intressejä olisi mahdollista vertailla keskenään ja lähestyä niitä ratkaisukeskeisesti. Ristiriitaisuus tekeekin tutkimuslähtökohdasta äärimmäisen mielenkiintoisen.

Eettisesti ja ekologisesti valveutuneet pojat ja miehet kohtaavat viiteryhmiensä sisällä vastarintaa alati laajenevasta mieskuvasta huolimatta. Heiltä vaaditaan toiminnalleen sosiaalisen positionsa määrittämänä erilaisia perusteluja.

Sosiaalisen todellisuuden rakentumista voidaan tutkia intersektionaalisesti eli taustatekijöiden ja nimittäjien risteymiä moniperusteisesti tarkastellen.

Kasvisruokavaliota noudattavien miesten käsityksiä maskuliinisuuden ja ruokavalion suhteesta maisterintutkielmassaan selvittäneen Mikaela Uuksulaisen (2023) samankaltainen käsitys perustuu puolestaan Mari Kate Mycekin (2018) tutkimukseen, jonka mukaan etnisyytensä ja sosioekonomisen taustansa (valkaisuus; keskiluokkaisuus) puolesta etuoikeutetummassa asemassa olevat miehet kokevat valintojensa osalta vähemmän sosiaalisia haasteita kuin heikommassa asemassa olevat saman sukupuolen edustajat (Uuksulainen, 2023, s. 13).

Pojat ja miehet tarvitsevat sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä kohtaamista ja puheeksi ottamista tunteidensa ja näkemystensä sanoittamiseksi. Näillä sensitiivisyyksillä tarkoitetaan esimerkiksi Loisto settlementti ry:n ja Helsingin Poikien Talon toteuttamassa sosiaalisessa nuorisotyössä sitä, että työntekijällä on herkyyttä ja alttiutta, mutta myös ammatillisessa kohtaamisessa, kielessä ja dialogisuudessa näkyvää tietotaitoa, jonka tarkoituksena on ”tiedostaa, tunnistaa ja tunnustaa” sukupuolen ja kulttuurin vaikutuksia yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasoilla sekä näiden tasojen välisissä liittymissä. (Loisto settlementti ry, i.a.; Anttonen, 2017, s. 10–13) Myös monilajisella empatialla ja sen harjoittelulla on havaittu yhteys luonnon arvostamiseen sekä koetun erilaisuuden ja monimuotoisuuden hyväksymiseen – myös ihmiskeskeisissä yhteiskunnallisissa suhteissa (Naisasioliitto Unioni, i.a.).

Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä sosiaalista nuorisotyötä 10–28-vuotiaiden poikien ja miesten parissa tekevän Helsingin Poikien Talon ja sen taustajärjestö Loisto settlementti ry:n kanssa. Poikien Talon ja yhdistyksen sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisillä työotteilla toteuttamaa sosiaalista nuorisotyötä ohjaavat settlementtityölle ominaisen paikallisen luonteen lisäksi moninaisuuden kunnioittaminen sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden periaatteet. (Poikien Talo, i.a.; Loisto settlementti ry, i.a.).

4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ

4.1 Hahmottuva tutkimusidea ja työelämän yhteistyö

Tutkimusidea hahmottui minulle YAMK-opintojeni varhaisessa vaiheessa, oikeastaan jo ennen opintojen alkamista, sillä tutkimuksen varhainen ideapaperi oli Diakonia-ammattikorkeakoulun Ekososiaalinen työ ja globaaliosaaminen -tutkimuskokonaisuuden haku- ja ennakkotehtäviin kuulunut opinnäytetyön suunnitelma. Sen keskeisenä ajatuksena oli käsitellä miessukupuolen ja kulutustottumusten yhteyttä laajalti kulutusvoiman, politiikan, identiteettipolitiikan, kehollisuuden ja jossain määrin myös ravitsemussuositusten valossa. Osa mainituista konteksteista on läsnä myös tässä käsikirjoituksessa.

Kuten totean myös opinnäytetyön johdannossa, tutkimuksen taustalla vaikuttavat oman sukupuoleni ja kokemushistoriani lisäksi varhain omaksutut eläinoikeusteemojen pohdinnat ja niiden mukaiset kulutustottumukset, mutta myös työhistoriani sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisesti toteutetussa ja poikien ja nuorten miesten hyvinvointia tukevassa sosiaalisessa nuorisotyössä. Vaikka tutkimuksen taustalta löytyykin henkilökohtainen ja mahdollisia jääviyspohdintoja herättävä motiivi, välittyi työstäni toivottavasti aito kiinnostus aihetta kohtaan sekä halu syventää ymmärrystä kohderyhmän kulutusvalintoihin vaikuttavista syistä ja sosiaalisesti, erityisesti kielen tasolla, rakentuvasta todellisuudesta.

Sukupuolisensitiivisyyden perusteeseihin kuuluu ajatus siitä, että sukupuoli vaikuttaa moniin elämänkulkuihin ja elettyihin kokemuksiin. Sen mukaan monet ihmiselämän haasteet ja haaksirikot johtuvat sukupuolen kulttuurisista, biologisista, historiallisista ja sosiaalisista vaikutuksista. (Anttonen, 2017, s. 10–13; Loisto settlementti ry, i.a.) Niin ikään ruoka ja syöminen ovat teemoja, jotka eivät ole irrallisia sosiaalisen nuorisotyön asiakkaiden arjesta. Yksi tutkimuksen hypoteeseista kuuluukin siten, että sukupuoli vaikuttaa niin ikään ajatuksiimme ruoantuotannosta ja sen yhdestä alkutuotannon lähteestä: eläimistä.

Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset tarkentuivat YAMK-opintojeni edetessä, ekososiaaliseen sivistykseen liittyvän tiedon lisääntyessä sekä kriittisen, rakentavan ja tarkkakatseisen opponoinnin ja ohjauksen myötä. Hakutehtäväni ajatus ja sen keskeiset käsitteet siinsivät kuitenkin horisontissa koko tutkimusprosessin ajan.

Lähestyin työelämän yhteistyötahona toimivan Loisto settlementti ry:n Helsingin Poikien Talon asiakaskuntaa kevätkaudella 2024 yksikön yhteisissä tiloissa esillä olleen haastattelukutsukirjeen (Liite 2.) ja muutamassa avoimen yhteisötoiminnan keskusteluhetkissä käydyn suusanallisen tiedonannon myötä. Tutkimushaastatteluun osallistuminen herätti alkuun varovaista kiinnostusta, ja pääsin toteuttamaan haastatteluista kaksi pian opinnäytetyöstä tiedottamisen jälkeen alkukesällä 2024. Kuten on monesti tavallista haastattelututkimuksien kohdalla, ilmaisin toiveeni haastattelusta lopulta henkilökohtaisesti ja sopivissa kohdissa muutamille Helsingin Poikien Talon kävijöille, jotka ovat aiemmin ilmaisseet kiinnostustaan eettisyyden ja ekologisuuden pohdintoja kohtaan.

4.2 Helsingin Poikien Talo

Helsingin Poikien Talo on vuonna 2011 Kalliolan nuoret ry:n (nykyisin Loisto settlementti ry) kehittämishankkeena alkunsa saanut sosiaalisen nuorisotyön yksikkö, joka ensisijaiseen kohderyhmään kuuluvat 10–28-vuotiaat pojat, miehet ja sukupuoltaan pohtivat nuoret. Toiminnan tavoitteena on tukea poikien psykososiaalista kasvua ja hyvinvointia, ehkäistä palvelun piiriin tavoitettujen nuorten elämien syrjäyttäviä kehityskulkuja, tarjota kokonaisvaltaista ja yksilöllistä kohtamista ja korjaavaa apua kiusaamista, väkivaltaa ja kaltoinkohtelua kokeneille, mahdollistaa mielekkään vapaa-ajan muodostuminen sekä turvallisen yhteisön löytyminen pääkaupunkiseudulla asuville nuorille. (Ervasti, 2012, s. 152–156; Loisto settlementti ry, i.a.)

Helsingin Poikien Talon toiminta-ajatus perustuu vuosituhaten vaihteessa käynnistyneeseen Tyttöjen Talo -toimintaan. Vuonna 1999 toimintansa aloittaneen Helsingin Tyttöjen Talon sosiaalisen nuorisotyön taustalla oli havainto

tyttöjen ja nuorten naisten vapaa-ajanviettopaikkojen vähyydestä. Nuorisotilat taivoittivat tuolloin runsaimmin pojiksi identifioituneita nuoria, joiden kiinnostuksen kohteisiin vastannut tarjonta dominoi nuorisotalojen arkea. (Tyttöjen Talo, i.a.; Anttonen, 2017, s. 13–14)

Vuosituhanne vaihteessa ymmärrettiin, että tytöt ja nuoret naiset kaipasivat sukupuolieriytettyä tilaa, jossa käsitellä viiteryhmään kuuluvien kesken kasvuun ja kehitykseen liittyviä kysymyksiä turvallisesti, luottamuksellisesti sekä sukupuolen ja kulttuurin vaikutukset huomioivalla sensitiivisellä tavalla. Tyttöjen Talo -toiminnan vakiintuessa ja kriittisen poika- ja miestutkimuksen edistyessä havaittiin, että suomalaisilla pojilla ja nuorilla miehillä on hyvin samankaltaisia tarpeita, joihin esimerkiksi kunnalliset nuorisotilat tai muut kohtaamispaikat eivät pystyneet vastaamaan. Järjestöjen ja etenkin suomalaisen setlementtiliikkeen tuottamassa sukupuolisensitiivisessä nuorisotyössä painotetaan tätä nykyä nuoruuteen liittyvien erityistarpeiden ohella sosiokulttuurista innostamista, sosiaalipedagogiikkaa, kriittistä pedagogiikkaa, voimavarakeskeistä työtettä ja osallistavan kasvatuksen lähtökohtia. (Tyttöjen Talo, i.a.; Anttonen, 2017, s. 13–15.)

Helsingin Poikien Talon toiminta on kohdistettu pääkaupunkiseudulla asuville pojille ja miehille, jotka eivät ole löytäneet itselleen sopivaa yhteisöä ja ystäviä esimerkiksi nuorisotaloilta ja harrastusseuroista. Helsingin Poikien Talon aloittaessa sen palveluita suunnattiin erityisesti Helsingin itäisen kantakaupungin ”näkyvätömille pojille”, jotka kaipasivat elämäänsä sosiaalista vahvistamista ja hyvinvointinsa kannalta suotuisia ihmissuhteita. (Poikien Talo, i.a.; Ervasti, 2012, s. 154–155.)

Taustatutkinnoiltaan moninaisten sosiaalisen nuorisotyön työntekijöiden on koettu tarjoavan ammatillisen kohtaamisosaamisen lisäksi positiivisia miesesimerkkejä ja ”miehen mallia”, jolla voidaan tarkoittaa moderniin maskuliinisuuteen integroituvaa herkkää ja välittävää miehenä olemista. Vertaisuudesta ja osittain samankaltaisista kokemushistorioista on havaittu olevan hyötyä myös myöhemmin poikien ja miesten sukupuolen erityispiirteitä tunnistaessa ja tukiessa nuoria kohti omanlaisiksi miehiksi kasvamista (Ervasti, 2012, s. 154–155).

Etenkin Helsingin Poikien Talon RAY-rahoitteen hankekauden (2011–2014) aikana yksikön julkaisuissa, viestinnässä ja hankeraporteissa viitattiin runsaasti psykologi William Pollackin (1998) esittämään ”poikakoodin” käsitteeseen, jolla tarkoitetaan yksinkertaista poikien välistä vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa määrittävää sekä herkkyyttä ja tunteiden säätelyä kontrolloivaa normatiivisuutta. Pollackin mukaan maskuliinisuus on eräänlainen sosiaalisesti rakennettu naamio, jonka taakse pojat pakotetaan piiloutumaan tunteineen ja tarpeineen. (Pollack, 1998, s. 3–4.)

Pollackin neljään pääsääntöön nojaavan koodiston mukaan pojille ei ole sallittua näyttää haavoittuvuuttaan ja tunteitaan, ellei niissä ole kyse perinteiselle maskuliinisuudelle ominaisista vahvoista ja hyväksytyistä tunteista ja reaktiomalleista. Poikien odotetaan myös olevan fyysisiä, aggressiivisiä ja aktiivisia riskinottajia, jotka tottuvat varhain siihen, että he saavat helpommin ei-toivottua käytöstään anteeksi sukupuolensa vuoksi. Suoriutuminen, statuksen saavuttaminen ja sen säilyttäminen ovat niin ikään poikiin kohdistuvia vaatimuksia, joihin heidän odotetaan vastaavan myöhemmälläkin iällä. Teorian mukaan herkäät tunteet tai kaikenlainen ”tunteilu” eivät kuulu poikana olemiseen. (Pollack, 1998.) Poikakoodiksi nimetty normisto ja sen lieveilmiöt näkyvät myös tänä päivänä Poikien Talon toimintaympäristöissä, joissa maskuliinisuudet ovat kuitenkin moniulotteisempia ja sukupuoliroolit joustavampia kuin Pollackin esitellessä käsitteensä.

Helsingin Poikien Talon toiminta kattaa nykypäivänä yhteisöllistä, turvallista ja matalankynnyksen periaatteella tapahtuvaa kohtaamispaikkatoimintaa, yksilöllistä tukea, teema-, taito- ja harrasteryhmiä, seksuaalineuvontaa- ja kasvatuksia sekä apua seksuaalista väkivaltaa kohdanneille. Oppilaitosten luokkahuoneissa toteutettavalla jalkautuvalla työllä vastataan puolestaan kiusaamis- ja konfliktitilanteiden restoratiivisen ratkaisun tarpeeseen sekä poikien ja nuorten miesten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen. (Poikien Talo, i.a.)

Tavaramerkiksi rekisteröidyn Poikien Talo -konseptin alta löytyvät Helsingin Poikien Talon lisäksi niin ikään Loisto settlementti ry:n ylläpitämä Vantaan Poikien Talo, Vuolle Settlementin Oulun Poikien Talo sekä syksyllä 2024 toimintansa

hankemuodossa aloittaneet Turun setlementti ry:n Turun Poikien Talon sekä Rovaniemen Poikien Talo. (Loisto setlementti ry, i.a.)

Helsingin Poikien Talon taustajärjestö Loisto setlementti ry:n juuret ovat kotimaisessa setlementtityössä ja Suomen vanhimmassa setlementtijärjestössä Kalliolan setlementissä. Kalliolan Nuoret ry nimellä 1974 perustettu ja vuoden 2018 alusta nykyisellä nimellään toiminut Loisto setlementti ry tekee sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisillä työotteilla toteutettavaa sosiaalista nuorisotyötä pääkaupunkiseudulla. (Loisto setlementti ry, i.a.)

Sukupuolisensitiivisyys eli herkkyys tunnistaa sukupuolen vaikutuksia tarkoittaa sukupuolen tarkastelua kokonaisvaltaisena kulttuurisena, sosiaalisena, historiallisena, kehollisena ja yhteiskunnallisena konstruktiona. Sukupuolisensitiivisessä teoriakirjallisuudessa ja esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja sosiaalisessa nuorisotyössä tunnustetaan sukupuolten olemassaolo ja että sukupuoli vaikuttaa ihmisen asemaan ja mahdollisuuksiin rinnakkain muiden ominaisuuksien kanssa. (Loisto setlementti ry, i.a.)

Sosiaalialan kontekstissa sukupuolisensitiivisyys voi tarkoittaa monia erilaisia toteutus- ja tiedostamistapoja, mutta se ei tarkoita sukupuolineutraaliutta eli sukupuolen häivyttämistä tietoisesti. Monet palvelut järjestetään sukupuolierityisesti eli esimerkiksi asiakkaiden oletetun sukupuolen mukaan (esimerkiksi Poikien ja Tyttöjen Talot, Miessakit ry:n palvelut ja Naisten Linja). Työn kohdentaminen sukupuolen mukaan (esimerkiksi vertaisuuden osalta) on yleistä sukupuolisensitiivistä työtettä hyödyntävien yhteisöjen ja yhdistysten toiminnassa, vaikkakaan ei välttämätöntä. (Loisto setlementti ry, i.a.; Anttonen, 2017, s. 13–15)

Sukupuolisensitiivisyydellä voidaan tarkoittaa erään tulkinnan mukaan sitä, että työntekijällä on herkkyyttä ja alttiutta, mutta myös ammatillisessa kohtaamisessa, kielessä ja dialogisuudessa näkyvää tietotaitoa, jonka tarkoituksena on ”tiedostaa, tunnistaa ja tunnustaa” sukupuolen ja kulttuurin vaikutuksia yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasoilla, mutta myös näiden tasojen välisissä liittymissä. (Loisto setlementti ry, i.a.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä luvussa kuvaan tutkimuksen aineiston keräämiseen käytettyjä menetelmiä ja aineiston analysoimiseksi tekemiäni valintoja. Syvennyn kuvaamaan puolistrukturoidun haastattelun piirteiden ja yhtenä laadullisen tutkimuksen menetelmistä käytettävän induktiivisen sisällönanalyysin lisäksi sosiaalista konstruktio- nismia, sillä tutkimuksen kohteena on sukupuolen, eettisen ruoantuotannon ja ekososiaalisen siirtymän ohella käytetty kieli ja sen kautta piirtyvä sosiaalinen to- dellisuus.

5.1 Sosiaalinen konstruktio- nismi

Sosiologian klassikoiden Peter L. Bergerin ja Thomas Luckmannin teoksessaan *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge* (1966) lanseeraamalla sosiaalisen konstruktio- nismien käsitteellä tarkoitetaan tut- kimuksellista viitekehystä, jonka mukaan erityisesti kieleen perustuva vuorovai- kutuksemme rakentaa sosiaalista todellisuutta eli sitä, millaisina ilmiöt, ideat ja asiat käsitetään ja millaisiksi representaatioiksi ne muodostuvat ihmisten väli- sessä sosiaalisessa kanssakäymisessä (Rantala, 2009, s. 2; Saaranen–Kauppi- nen & Puusniekka, 2006).

Sosiaalisen konstruktio- nismien synty sijoittuu 1960–70-luvuille ja tieteen kielellisen kään- teen aikakauteen, jolloin tutkijoiden huomio kiinnittyi kieleen ja sen merkityk- seen sosiaalista todellisuutta rakentavana elementtinä. Tieteenfilosofinen uteliai- suus kohdistui tutkimuksen luonteeseen ja siihen, mitä olisi ylipäänsä syytä tutkia ja millä menetelmillä tietoa voitaisiin saada esiin. (Rantala, 2009, s. 2; Saaranen– Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Sosiaalisen konstruktio- nismien suuntauksen mukaan sosiaalisesti rakentunut to- dellisuus ei ole väistämätön tai absoluuttinen totuus, vaan se voi olla eri aikakau- sina ja olosuhteissa toisenlainen sen kokijalle, joka välittää ymmärryksensä elä- mästään ja maailmasta erilaisin selitystavoin ja kertomuksin. (Rantala, 2009, s. 2;

Saaranen–Kauppinen & Puusniekka, 2006). Todellisuuden määrittely tieteenfilosofiassa ei ole aivan yksiselitteistä, ja monet tiedekunnat ja -suuntaukset ovat kiistelleet sanan perimmäisestä luonteesta ja eri merkityksistä.

Taustoittaessaan sosiaalisen konstruktionismin käsitteen syntyä viittaa Aki Peteri Lehtinen tiedesuuntausten välisiin tiedesotiin ja kanadalaiseen filosofiaan Ian Hackingiin, jonka mukaan luonnontieteissä ”representaatioiden takana on tietoa määrittävä todellisuus”. Ihmis- ja yhteiskuntatieteilijät ovat toisaalta puolustaneet representaatioiden syntyä ihmisten itsensä luomina. (Lehtinen, 2010, s. 67–68).

Kiistanalaiseksi on osoittautunut niin ikään se, mistä puhutaan, kun puhutaan konstruktioista: ideoista ja subjektiivisesti rakentuvista ilmiöistä vai kenties muiden tieteiden kautta hahmottuvista, mitattavista ja todistettavista objekteista ja entiteeteistä. Ihmis- ja yhteiskuntatieteissä ”konstruktiolla” voidaan joka tapauksessa tarkoittaa sekä todellisuuden hahmottumista edeltävää prosessia että sen myötä syntyvää käsitystä asiasta. (Lehtinen, 2010, s. 67–68).

Tässä tutkimuksessa sosiaalinen konstruktionismi liittyy käsitteenä ekososiaaliseen siirtymään ja eettiseen ruoantuotantoon yhteydessä oleviin ajatuksiin ja asenteisiin. Tutkimuksessani tarkastelen myös sitä, millaisena kohderyhmään kuuluvat haastateltavat henkilöt kokevat tieto- ja kokemuserusteisesti globaalisti tapahtuvan kulttuurisen muutoksen, joka sisältyy tutkimuksessa ekososiaaliseksi siirtymäksi kutsumaani ajanjaksoon. Huomioni kohteena ovat niin ikään haastateltavien omissa verkostoissa ja elämänpiireissä tapahtuvat sosiaaliset prosessit, jotka vaikuttavat käsityksiin ja todellisuuden hahmottamiseen yksilönä, mutta myös omaksi kokemansa, esimerkiksi ikään tai sukupuoleen perustuvan viiteryhmän sisällä.

Ihmisen ja ympäristön rajapintoja tarkastelevan ekososiaalisuuden keskeisiin ilmiöihin kuuluva ilmastonmuutos on oivallinen esimerkki siitä, miten jokin voi olla, Ian Hackingia lainaten, sekä todellista että sosiaalisesti rakentunutta (Lehtinen, 2010, s. 68). Tutkimukseen tulee soveltaa sosiaalisen konstruktionismin peruspiilareita eli kriittisyyttä itsestäänselvyyksiä kohtaan, käsitysten historialliskulttuurista kontekstia sekä ymmärrystä tiedon syntymisestä sosiaalisissa prosesseissa

ja niiden toisistaan erottamattomasta luonteesta (Saaranen–Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Sosiaalisen konstruktionismin taustalla vaikuttaa keskusteluanalyysi ja muun muassa edellä mainitun Luckmannin opettajan, fenomenologi Albert Schütz in ymmärtävä sosiologia. Schütz on kuvannut ihmisten välistä yhteisymmärrystä käytännöllisen yhteistyön tuloksena ja saavutuksena, eräänlaisena lopputuloksena, johon viittaa aiemmin prosessia kuvatessani. Schütz in mukaan yksilöiden kokemukset maailmasta ovat aina väistämättä erilaisia, tavoittamattomia ja ”toiselle yksilölle luoksepääsemättömiä”, jonka vuoksi intersubjektivisuus ei ole mahdollista. Käytännön elämässä opittuja päätelyprosesseja sovelletaan olettaen toisten ihmisten jakavan päätelmät tai ymmärtävän samalla tavalla kuin se on tilanteessa tarpeellista. Yhteisymmärryksen voi siis havaita olevan subjektiivista ja epätäydellistä, mutta sosiaalisissa tilanteissa riittävää. (Stevanovic ym., 2024, s. 82.)

Vaikka tässä tutkimuksessa ei hyödynnetäkään keskusteluanalyysiä, muodostuu eri vastaajien tulkinnoista analyysivaiheissa tutkijalle eräänlainen jatkumo, jossa eri hetkissä käydyt keskustelut ja puheenparret täydentävät ja seuraavat toisiaan. Myös sekventiaalisuudeksi kutsutut peräkkäiset puheenvuorot ovat mahdollisesti se tiedon ja ymmärryksen äärelle rakentuva ympäristö, jossa vastaajat kohtaavat toisensa. (Stevanovic ym., 2024, s. 83).

Opinnäytetyön tutkimustuloksissa käy ilmi, että vastaajat ymmärtävät tutkimusteemat ja avainkäsitteet suurelta osin samankaltaisesti, joskin mielenkiintoani herättää lisäksi kielellisesti eri tavoin sanoitetut näkemykset samasta asiasta.

5.2 Tutkimusaineiston kokoaminen ja valmistelu

Yksilöllisesti toteutettuihin 15–28-vuotiaiden pääkaupunkiseudulla asuvien poikien ja nuorten miesten haastatteluihin perustuva tutkimusaineistoni on kerätty kasvokkain järjestetyissä ja lähtökohtaisesti 45–60 minuutin mittaisissa puolistrukturoiduissa haastatteluissa. Haastattelujen puolistrukturoitu luonne

mahdollisesti keskustelun teemoja syventävien kysymysten esittämisen etukäteen laaditun kysymyspatteriston ohella (Liite 1).

Tallennettua materiaalia kertyi lopulta viidestä kestoltaan eripituisesta (34:00; 42:12; 53:18; 1:02:58; 1:13:22) haastattelusta yhteensä 265 minuuttia ja 52 sekuntia. Haastattelut tallennettiin puhelimen sanelin-ominaisuudella ääni- ja kuvatiedostoja tukevaan M4A-/MPEG-4-formaattiin, joka oli mahdollista konvertoida tarpeen vaatiessa esimerkiksi MP3- tai WAV-muotoon.

Siirsin tiedostot välittömästi haastattelujen jälkeen erilliselle kovalevyllä tutkimukselle varattuun kansioon ja niiden varmuuskopiot suojattuun verkkokansioon. Nimesin tiedostot ajankohdan ja toteutuneen haastattelun järjestysnumeron perusteella, esimerkkinä ”Poika ja eines_KS_280424_H1”. Viittaa kyseiseen vastajaan tutkimuksen myöhemmissä vaiheissa samalla haastattelun järjestysnumerolla H1. (Vuori, 2021.)

Litteroin ääniraidat manuaalisesti Microsoftin Word -sovelluksella, jonka Sanelu-ominaisuus mahdollistaa äänitiedoston raakalitteroinnin. Vaikka nykytekniikka ja tekoäly taipuvatkin moneen, eivät ohjelmistot ole äänneiden ja ilmaisujen tunnistamistarkkuudessa täydellisiä – puhumattakaan slangi- ja lainasanoista. Tästä syystä litteroin aineiston lopulta keskustelua kuuntelemalla ja tarkastamalla kirjaukseni kuuntelemalla haastattelut vielä kertaalleen. On kuitenkin hyvä muistaa, ettei koko aineistoa ole tarpeen purkaa mikroskooppisella tarkkuudella, esimerkiksi eleiden tai äännähdysten osalta, vaan oleellisin osin ja tutkimustarpeisiin vastaten (Kallio, 2021). Aineiston valmistelussa ja opinnäytetyön myöhemmissä vaiheissa ei ole hyödynnetty tekoälyä.

5.3 Aineiston analyysiprosessi

Olen käyttänyt tutkimukseen sovellettavana analyysimenetelmänä laadullista sisällönanalyysiä. Sen avulla olen pyrkinyt luomaan sanallisen ja kieleen perustuvan kuvauksen tutkittavasta ilmiöstä selvittämällä, millaisia erilaisia puhetapoja –

tämän opinnäytetyön yhteydessä tulkintoja ja ajatuksia – haastateltavilla on aiheeseen liittyen. (Hammarberg ym., 2016, s. 499.)

Laadullinen tutkimus puoltaa paikkaansa tutkittavan ilmiön ja aiheen kokemuseräisyyden osalta. Tutkimuksessa ei suinkaan pyritä yleispätevyyteen ja kaikenkattavaan selitykseen tai arvioimaan, ovatko vastaajien näkemykset vääriä tai oikeita, vaan kuvaamaan erilaisia suhtautumistapoja, joihin monet muuttajat kulttuurista sukupuoleen vaikuttavat kerroksellisesti. (Hammarberg ym., 2016, s. 499.)

Pohdin opinnäytetyöprosessini alkuvaiheessa soveltavani tutkimusaineistoon muun muassa fenomenografiaa tai diskurssianalyysia. Ajattelin määritellessäni yhä tutkimukseni luonnetta ja tutkimuskysymyksiä, että diskurssianalyysin valitseminen analyysimenetelmäksi tukisi tutkimuksen tarkoitusta sekä kielenkäytön ja sosiaalisen todellisuuden rakentumisen yhteyksien ja merkitysten etsimistä.

Tekstin analysoinnin apuna käytettävässä diskurssianalyysissä keskitytään monesti tarkastelemaan, millä tavoin vuorovaikutustapojen ja eri näkökulmien summauksi rakentuva diskurssi syntyy ja miten tiettyjä merkityksiä tuotetaan (Suoninen, 2021; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Koska tutkin yksilöiden käsityksiä samasta aiheesta, olisi fenomenografia ollut perusteltu analyysimenetelmä eriäviä tulkintoja kartoittaessa. Päädyimme opinnäytetyöni ohjausvaiheessa kuitenkin induktiiviseen sisällönanalyysiin, joka havaittiin tarkoituksenmukaiseksi menetelmäksi haastatteluihin perustuvan aineistoni analysoimisessa.

Sisällönanalyysi, joka luetaan laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmäksi, voidaan nähdä paitsi yhtenä tutkimusmenetelmänä, myös useamman analyysikonaisuuden yhteen liittävässä teoreettisena kehyksenä. Kuten Tuomi ja Sarajärvi (2018) toteavat, sisällönanalyysi on yksi analyysimuodoista, jotka mahdollistavat usean teoreettisen tai epistemologisen lähtökohdan hyödyntämisen aineistoa analysoidessa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.)

Aineistolähtöisen tutkimuksen ytimessä on nimensä mukaisesti aineisto. Tämän tutkimuksen kohdalla teoriapohja rakennetaan haastatteluaineiston mukaan

induktiivisesti eli yksittäisistä havainnoista yleisempiin väitteisiin edeten eikä tutkimuksessa myöskään sovelleta tai testata yhtä ainoaa teoriaa. (Eskola & Suoranta, 1998, s. 83; Hirsjärvi ym., 2004, s. 155.)

Vaikka tutkimus ei olisi teorialähtöinen, tutkimusta ei voi kuitenkaan tehdä absooluuttisen aineistolähtöisesti ja puhtaan induktiivisesti päätellen, sillä tutkimus vaatii usein teoriaan pohjautuvia ennakkokäsityksiä ja -tietoja tutkittavasta ilmiöstä. Niin ikään teorian tai teoreettisen käsitteet koetaan monesti hankaliksi, sillä niitä käytetään arkikielessä ja eri asiayhteyksissä erittäin laajalti ja eri merkityksissä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 32.)

Pohtiessani vaihtoehtoina luokittelua, teemoittelua ja tyypittelyä, ajattelin, ettei tiettyjen sanojen tai termien toistuvuus tai yleisyys ole merkityksellisintä tässä tutkimuksessa, vaan pikemminkin saman ilmiön kuvaaminen monin eri tavoin. Tyypittelyssä tarkoituksena on ryhmitellä aineistoa siten, että siitä löydetään yleistyksiä ja yhteisiä ominaisuuksia. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Vaikka tyypittely onkin lähellä tutkimuksen tarkoitusperiä, vastasi teemoittelu eli teemaa kuvaavien näkemysten kartoittaminen ja etsiminen parhaiten tämän tutkimuksen epistemologisiin tarkoitukseen.

Tuomi ja Sarajärvi (2018) viittaavat sisällönanalyysin ohjeissa tutkija Timo Laineeseen, jonka mukaan aineistoa analysoidessa korostuvat tutkijan suunnitelmallisuuden lisäksi erinäiset vastuu- ja valtakysymykset. Analyysin alkuvaiheessa tulee tehdä määrätietoisia ja vahvoja päätöksiä aineiston kiinnostavuudesta ja merkata selkeästi tutkijaa kiinnostavat asiat – poistaen muut asiat tutkimuksesta. Luokittelu, teemoittelu tai tyypittely tapahtuu tämä jälkeen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että analyysivaiheessa nostetaan esille tutkimuskysymysten osalta perusteltavia asiakokonaisuuksia ja otoksissa usein esiintyviä ja paikannettavia tyypillisiä piirteitä (Juhila, 2021).

Aineistosta avautuu usein mahdollisuuksia, joita ei ole tullut ajatelleeksi etukäteen. Havaitsinkin jo ensimmäistä tutkimushaastatteluani tehdessäni, että vastaukset tarjosivat lisäkysymyksiä vaatineita näkökulmia esimerkiksi sukupolvi-, ikä- ja etnisyysteemojen pohdintoihin.

Olen lisäksi kirjannut opinnäytetyösuunnitelmaani käsitteleväni tutkimukseni pääteemoja eli sukupuoli- ja eettistä ruoantuotantoa sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisesti sekä intersektionaalisesti, jotka mahdollistavat risteävien taustatekijöiden tarkastelun.

Risteävien ominaisuuksien ja monien muuttujien yhteistarkastelussa on kuitenkin riskinä, että runsauden ja tutkimusprosessien rajallisuuden vuoksi niitä päädytään käsittelemään pintapuolisesti ja syvempään analyysiin päätyttä, jolloin jäsenneily aineisto esitellään tutkimustuloksina (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Osittain samasta syystä – rajattoman kiinnostuksen ja rajaamisen vaikeuden vuoksi – opinnäyteprosessit saattavat osoittautua korkeakouluopintojen iisakin kirkoiksi.

Olen pyrkinyt huomioimaan edellä kuvatun ansan mahdollisuuden opinnäytetyöprosessini aikana ja muistuttanut itseäni tasaisin väliajoin, ettei aivan kaikkea ole mahdollista tutkia ja vertailla yhden työn puitteissa – vaikka äärimmäistä uteliaisuutta herättävän haastatteluaineiston johtolangat ja sosiaalisen todellisuuden eri versioita ilmentävien kielikuvien rajaaminen aiheuttaisivatkin luopumisen tuskaa.

Itse analyysistä: opinnäytetyön teoreettinen viitekehys on rakentunut käsitteiden eettinen ruoantuotanto, eläinoikeudet, monilajinen empatia, ekososiaalinen siirtymä ja maskuliinisuudet varaan. Kuten on tavallista, avainkäsitteitä on päivitetty ja fokusoitu aineiston keräämisen ja analyysin jälkeen, jotta ne vastaisivat opinnäytetyön aineistolähtöisyyteen ja induktiivisuuteen. Käsitteet olivat toki läsnä tutkimuskysymyksiä, opinnäytesuunnitelmaa ja haastattelupatteristoakin laadittaessa.

Lähestyin viidestä haastattelusta koostunutta tutkimusaineistoani siten, että poimin kustakin litteroidusta haastattelusta ne kohdat, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiini ja herättivät minussa mielenkiintoa tutkijana. Ajatuksenani oli rakentaa teoriaa ja hakea tutkimuksellista lisätietoa heränneen uteliaisuuden myötä. Valitut kohdat eivät olleet aina suorina vastauksina esittämiini kysymyksiini, vaan ne sisältyivät laajempaan ja polveilevaan pohdintaan, jonka haastatteluiden puolistrukturoitu luonne mahdollisti. Kohdat eivät olleet myöskään kokonaisia sitaatteja tai

täydellisiä lauseita, vaan useammasta yksittäisestä sanasta ja niiden tauoista rakentuvia ajatuksia.

Oli kyse sitten lyhyemmistä tai pidemmistä litteroiduista vastauksista, poimin kaiken erilliseen tekstitiedostoon, josta pystyin tunnistamaan ja jäljittämään vastaukset vastaajan järjestysnumeron (H1–H5) perusteella. Kävin rajatun aineistoni läpi vielä kertaalleen, ja kokosin tietyt vastaukset haastattelutilanteessa esitetyn kysymyksen (Liite 1) alle. Vastauksissa pohdittiin ruoan ja elintarvikkeiden hintaa, maskuliinisuutta, ruoan terveysvaikutuksia, politiikkaa, esikuvia ja roolimalleja, kulttuurisia ulottuvuuksia sekä kuluttajan vastuita ja velvollisuuksia – teemoja, joiden äärelle päästiin haastattelukysymysten myötä, kuitenkin alleviivaamatta ja arvottamatta tietyn nimittäjän tärkeyttä haastattelutilanteissa. Näistä teemoista syntyivät alaluvut tutkimustuloksia valottavalle tutkimusraporttini osuudelle.

Teemoittelun myötä rakentuneiden alalukujen sisältämät suorat sitaatit ja auki kirjaamani otteet haastatteluista saivat rinnalleen ajankohtaista tutkimus- ja tilastotietoa, otteita ruokailuun, kulutustottumuksiin ja eettiseen ruoantuotantoon liittyvästä uutisoinnista sekä häivähdyksiä populaarikulttuurista ja sosiaalisen median nykytodellisuudesta. Olen pyrkinyt rakentamaan eri lähteitä hyödyntäen dialogisesti ja monitasoisesti avartuvan katsannon tutkimuksen avainnäkökulmiin eli sukupuoleen, eettiseen ruoantuotantoon ja ekososiaaliseen siirtymään – vastaajien oman äänen kuulumista varjellen.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tähän tutkimukseen osallistui viisi Helsingin Poikien Talon 15–28-vuotiasta asiakasta, jotka vastaavat koulutustaustansa, työkokemuksensa, sosioekonomisen asemansa, sosiaalisen nuorisotyön tarjoaman tuen, ikänsä ja sukupuolikokemuksensa osalta tutkijan käsitystä Poikien Talon asiakaskunnan laajasta ja moninaisesta luonteesta.

Sosiaalisen nuorisotyön asiakkuus voi tarkoittaa yksittäisen henkilön kohdalla monenlaisia palvelun tarpeita ja osallistumista useampaan kuin yhteen toimintamuotoon. Voidaan myös todeta, että tutkimuksen maltillisesta otannasta huolimatta vastaajat voivat antaa potentiaalisesti monitahoisen ja todellisuutta vastaavan kuvan pääkaupunkiseudulla asuvista nuorista ja nuorista aikuisista.

On suotavaa muistuttaa, ettei maskuliinisuuksia, sukupuolta sekä, spesifimmin, poikana ja miehenä olemista lähestytä tämänkään tutkimuksen kontekstissa monoliittisina ja muuttumattomina nimittäjinä, vaan ajassa ja yhteiskunnassa elävinä ja muuttuvina ihmisyyden osina. Vastuullani on niin ikään tuoda esiin sukupuolen moninaisuuden mahdollisuus: vaikka suuri osa ammattilaisurallani kohtaamistani poika- ja miestyön asiakkaista on ”sinut” sukupuolensa kanssa ja suhtautuu risti-riidattomasti omaan sukupuoleensa syntymässä nimetyn sukupuolen osalta (cis-sukupuoliset ihmiset), on enemmän kuin todennäköistä, että aivan yhtä suuri osa meistä pohtii sukupuolikokemustaan ja muita identiteettikysymyksiä elinikänsä aikana laajemmin kuin vain perinteiseen binääriseen sukupuolijakoon sijoittuvina ominaisuuksina.

Valtaosa vastaajista nimesi itsensä haastattelun alussa esitetyn lämmittelykysymyksen yhteydessä sekasyöjiksi, joiden planetaariseen ruokavalioon ja eläinystävälliseen kuluttamiseen tähtäävät pohdinnat olivat kuitenkin läsnä monissa oman arjen ja elämän vaiheissa. Osallistujille oli yhteistä se, että heistä jokaisella oli mittaamattoman arvokasta kerrottavaa tämän tutkimuksen aiheista ja muutospositiivinen asenne kestävää tulevaisuutta kohtaan.

6.1 Ostopäätökseen vaikuttavat tekijät

Haastatteluiden perusteella arkiseen ruokailuun ja kaupassa tapahtuviin ostopäätöksiin, myös niin sanottuihin eettisesti tuotettuihin ja kasvisperäisten tuotteiden ostamiseen, vaikutti jokaisen vastaajan kohdalla yksiselitteisesti hinta huolimatta siitä, millainen kunkin taloudellinen tilanne tai työelämän positio oli haastatteluhetkellä.

Jokainen viidestä vastaajasta asui haastatteluhetkellä pääkaupunkiseudulla, osa itsenäisesti ja osa perheensä kanssa. Asumisperusteisesta näkökulmasta on syytä huomioida, että vastaajat olivat keskenään erilaisissa asemissa eettiseen ruoantuotantoon ja kulutustottumuksiin liittyvien taloudellisten vaikutuksen osalta: osa heistä saattoi syödä päiväsaikaan maksutonta tai matalakustanteista koulu- tai oppilaitosruokaa ja kotona ollessaan perheensä valmistamaa ruokaa, kun taas osa kustansi kauppa- ja ruokakulunsa omilla tuloillaan tai etuuksillaan.

Kodin arvot ja perheenjäsenten mieltymykset näkyivät yhteisessä ruokapöydässä nuoruudessa, kun taas ruokailun eettiset ja ekologiset pohdinnat heräsivät itsenäistymisen yhteydessä:

Vuosien saatossa tää, että varmaan silloin, kun mä muutin omilleni 18-vuotiaana, niin sitten, kun asuu itsenään ja tekee ne omat ostopäätökset, niin pystyy sitten ajattelemaan itsenäisesti ja mitä sitten tuleekaan ostettua tai otettua sinne ostoskoriin, niin on huomannut, että sopii enemmän omiin arvoihin ostaa tollasia eettisesti kestävämpiä tuotteita. (H2)

Tiettyjä erikoistuotteita hankittiin hinnan perusteella eri kaupoista ja isommista marketeista, joissa oli tarjolla runsaampaa valikoimaa erilaisista virvoitus- ja energiajuomista, makeisista ja pizzojen kaltaisista pakastetuotteista. Keskenään lähes identtisisistä tuotteista valittiin hinnan perusteella halvin. Kaupassa käyminen oli useimpien vastaajien kohdalla suunnitelmallista ja etukäteen laadittuihin ostoslistoihin perustuvaa eikä kassalle päätynyt vastausten mukaan juurikaan heräteostoksia ja yllättäviä mielitekoja. Vastausten perusteella oman kodin ruokailuhistoria ja perheen sosioekonominen tausta vaikuttavat nykyisyyteen ja

ostopäätösten syihin, vaikka oma toimeentulo olisikin vakaalla pohjalla ja arjessa olisi varaa luksukseen.

Pienituloisen, työttömän tai työelämän ulkopuolella olevan kaupunkilaisen nuoren ostovoimaa ja elämän perustarpeiden täyttämistä koetellaan kuitenkin toden teolla haastatteluhetkellä Petteri Orpon hallituksen tekemien säästötoimien ja globaalisti uhkaavan inflaation aikana. Ruoan hinnan voikin havaita nousseen runsaasti viime vuosina, vaikka mediaanitulot ja kulutusvoima eivät olisi kasvaneet. Tilastokeskuksen kuluttajahintaindeksin mukaan ostosten tekeminen maksaa kuluttajalle yli 20 prosenttia kymmenen vuoden takaiseen verrattuna (Tilastokeskus, 2025), ja muun muassa sokeripitoisten virvoitusjuomien, makeisten ja suklaan verotusarvo tulee kasvamaan entisestään vuoden 2025 aikana (Verohallinto, 2024; Verohallinto, 2025).

Haastatteluvastausten perusteella ruoka ja ravinto koetaan hyvinvointiin ja elämiseen kuuluvina ja täytettävänä perustarpeina, joihin ei haluta sijoittaa enempää rahaa kuin on välttämätöntä. Omalla kulutusvoimalla, tulotasolla ja työelämän positiolla on merkitystä laajemmassa tarkastelussa, sillä koko Euroopan tasolla kuluttajat ovat olleet alttiimpia maksamaan eettisestä ruoasta ja elintarvikkeita enemmän (Maestre ym., 2022). Vaikka eettisyys, ekologisuus ja vastuullisuus olisivatkin lähtökohtaisesti kiinnostavia ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä, eivät luomu- ja lähituotantona markkinoille tuodut elintarvikkeet ole hintansa puolesta saavutettavia suurelle osalle haastatelluista.

Hinnalla on niin ikään merkitystä terveellisen ja ravintopitoisen syömisen kannalta: "einekseksi" tässä tutkimuksessa kutsutut valmisruoat ja muut tuotteet on perinteisesti ymmärretty tiettyjen tuotemerkkien osalta halvemmaksi vaihtoehdoksi yksittäisistä raaka-aineista, esimerkiksi kasviksista, proteiininlähteistä ja lisukkeista valmistettaviin aterioihin nähden. Onkin mielenkiintoista pohtia, millä tavalla juustohampurilaisen arvo suhteutuu esimerkiksi parsakaalin kilohintaan: kulutettaisiinko kasviksia erilaisia määriä, jos ne olisivat halvempia ja sitä myöten pienituloisille kuluttajalle helpommin saatavilla. Kasvisten, vihannesten, hedelmien ja marjojen ostamisherkkyteen heijastuvat lisäksi tuotteiden saatavuuden kannalta merkitykselliset vuodenajat ja satokausikalenterien seuraaminen.

Terveellisten elintarvikkeiden ja tuoreiden vihannesten saatavuus ja hinta korreloivat eliniänodotteen, kansanterveyden ja koetun hyvinvoinnin kanssa, josta voidaan päätellä, että ruoka ja ravinto ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä tasa-arvokysymyksiä ja näkökulman myötä huomionarvoisia poika- ja mieskysymyksiä. Matala tulotaso ja sosioekonominen asema vaikuttavatkin hyvinvointiin eriarvoistavasti: tietyt elintasosairaudet, sydän- ja verisuonitaudit sekä liikalihavuus ovat yleisempiä pienituloisten ja pitkäaikaistyöttömien keskuudessa korkeakoulutetuja ja työssäkäyviä useammin (THL, 2024), vaikka tulotason perusteella ei voidakaan tehdä kategorisia henkilötason yleistyksiä terveellisistä tai epäterveellisistä elämäntavoista ja täysipainoisesta tai yksipuolisesta ravinnosta.

Hinnan ohella merkittäväksi ostopäätöksiä ohjaavaksi tekijäksi mainittiin kotimaisuus ja luomutuotteet, jos ne eivät vaikuttaneet merkittävästi ostettavan tuotteen hintaan. Tuotteen kotimaisuutta merkitsevät symbolit helpottivat valintaa kaupassa käydessä:

Kyl mä avainlippua kannatan eli suomalaista. Se on opetettu ja oon osannut sen ihan nuoresta pitäen. (H3)

Kuluttajien ostopäätösten motiiveja sekä maito- ja lihakarjateollisuuden vastuullisuusketjuja kartoittaneen kansainvälisen ERA-Net SustainIT -hankkeen kuluttajakyselyyn vastanneet 18–79-vuotiaat suomalaiset (N=1003) painottivat valintoja tehdessä ensisijaisesti makua (89 prosenttia vastanneista), hintaa (68 prosenttia) ja ruoan rakennetta (68 prosenttia) ravintoarvojen (63 prosenttia) sekä lisäaineiden vähyyden ja ruoan alkuperätietojen (molemmat 58 prosenttia) seurattessa täpärästi kannoilla. Eettisesti ja ekologisesti kestävään ruoantuotantoon olennaisesti kuuluvat kestävä tuotanto, lähituotanto ja tieto tuotantoeläinten hyvinvoinnista puhuttelivat alle puolta tutkimukseen vastanneista. (SustainIT, 2022.)

Vaikka eläinten hyvinvointia ja tuotanto-oloja valottavat pakkaus- ja tuotetiedot eivät olekaan ensisijaisia ostopäätöksen takaajia, ovat suomalaiset Euroopan Unionin tasolla tyytyväisimpiä (47 prosenttia) ostotilanteessa saamaansa tietoon.

Euroopan komission kartoituksen perusteella jäsenmaiden kansalaiset eivät ole yleisesti ottaen erityisen hyvin informoituja eläinten hyvinvoinnista osana elintarviketuotantoa (Maestre ym., 2022, s. 13).

6.2 Miehet ja maskuliininen ruokapuhe

Maskuliinisuuksien ja sosiaalisen todellisuuden rakentumista käsittelevän opin- näytetyön tuloksissa on perusteltua suunnata hetkeksi valokeila haastatteluissa esille nousseisiin miehille tyypillisiin, sukupuolen mukaisiin tai jopa stereotyyppi- siksi käsitettyihin ruokailutottumuksiin ja ravinnonlähteisiin sekä niiden sanoitta- misen eri tapoihin.

Vastaajien näkemykset sisälsivät runsaasti karrikoitua ja itseironista puhetta ”li- hasta ja keskioluesta”, jossa piilee tulkintani mukaan ripaus huumoria, mutta myös refleksiivisyyttä sen osalta, että mieheyteen ja eri maskuliinisuuksiin liittyy monissa yhteyksissä toistuvia oletuksia epäterveellisestä ja yksipuolisesta ravin- nosta. Oletukset sukupuolelle tyypillisestä ruokavaliosta vaikuttavat elävän vah- voina riippumatta siitä, millaisia tekijöitä yksilön elämässä muuten olisi läsnä tai millaisen aikakauden yhteiskuntaan hän on syntynyt.

Primitiivisten selviytymistaitojen, maskuliinisten ominaisuuksien ja sukupuoleen perustuvien valta- ja vastuuasetelmien nähtiin vaikuttavan jonkin verran myös ny- kyhetkessä, kun kysymyksenä oli, mistä tietyt perinteistä maskuliinisuutta mää- rittävät ruokailutavat ovat peräisin:

Varmaankin ihan jostain kaukaisuudesta tai kivikaudelta. Ehkä tosis- saan varmaan jostain sellaisesta metsästäjäkeräilijäyhteiskunnasta, joka on joskus ollut. Miehet on sitten metsästäjiä, ja heikommat ihmi- set keränneet marjoja. (H2)

Syntymässä nimetty ja vahvistettu, niin sanottu virallinen tai legitiimi sukupuoli näyttää ohjaavan valintoja eri elämänvaiheissa ja aikuisuuden nivelkohdissa, esi- merkiksi asevelvollisuuden osalta ja toisen asteen opinnoissa.

Ruokailutottumuksia koskeneissa vastauksissa korostuikin ryhmäpaine ja taipumus valita esimerkiksi oppilaitoksen linjastosta sitä ruokaa, mitä muutkin ottavat.

Sukupuoleen perustuva segregatio kuuluu vastaajien käsityksien mukaan työelämän ja oppilaitosten ruokatauoilla, ja paine toimia valita tietyllä tavalla korreloi ympäristöjen sukupuolijakaumien kanssa: kasvisruoan suosio koetaan harvinaisempaan miesvoittoisissa ympäristöissä. Väittämää tukee Puolustusvoimien uutisointi kasvissyöjien 0,5 prosentin osuudesta kaikista varusmiehistä (Sjöblom, 28.9.2017).

Kasvisperäisen ruokavalion eri muodot vaikuttavat puhuttelevan etenkin nuoria ja nuoria aikuisia: 18–29-vuotiaista vegaanien osuudeksi on arvioitu viisi prosenttia ja vegetaristien osuudeksi 11 prosenttia, kun 18–79-vuotiaiden osuuksien on arveltu olevan veganismin osalta kaksi prosenttia. Lihaa satunnaisesti tai säännöllisesti syöviä on väestöstä 91–97 prosenttia. (Tikkanen & Kilpeläinen, 8.12.2023). Yksilöiden mahdollisuus ruokavalionsa itsemäärittelyyn ja, toisaalta, kasvituotteita painottavan ja muiden tuotteiden osalta joustavan, fleksitaariseksi nimetyn ruokavalion yleistymisen (muun muassa Bergström, 9.12.2024) saattavat vaikuttaa tutkimustuloksiin.

Musta tuntuu, että olisi helpompaa kertoa, että on kasvissyöjä, kuin etten syö pelkästään sianlihaa. Se on jotenkin helpompaa. Joskus on turvautunutkin sanomaan, että olen kasvissyöjä. (H5)

Jos ruokailuvalintoja ja syömisen tapoja perustellaan sanallisesti eri tavoin kontekstisidonnaisesti, valitaan ruoaksi usein joustavasti ja valikoiden sitä, mikä sopii esimerkiksi ruokailun sosiaaliseen kontekstiin. Ruokailun ja syömisen yhteisöllisistä ulottuvuuksista tarkastellessa on suotavaa muistaa, että ruoka ja ravinto ovat paitsi ihmisen perustarpeiden täyttämiseksi vaadittavia energianlähteitä, myös juhliin, siirtymäriitteihin ja uskonnollisiin seremonioihin kuuluvia kulttuurisia attribuutteja.

Ruoka, ravinto ja kulttuurisidonnaisuus jakavat väestöä niin ikään kulttuuriin ja uskonnollisuuteen liittyvässä keskustelussa, jossa eläinoikeuksia käytetään

lyömäaseena kansainvälisesti äärioikeiston muukalaisvihamielisessä retorikassa. Kulttuurirelativismia on havaittavissa erityisesti asenteissa halal-teurastusta kohtaan, jolloin rituaali liittyy islaminuskoisten ruokakulttuurin perinteisiin. (Hope Not Hate, 30.11.2020.) Eri väestöryhmien ja uskontokuntien edustajien välinen rakentava dialogi on melko olematonta näissä myös politiikan kentälle lipuvissa kysymyksissä, joissa erityisesti miehet käyttävät sananvaltaansa.

Se on kulttuuria. Se on vaikeaa että [lihansyönti] saadaan koko maailmassa luopumaan, koska se kuuluu heidän kulttuuriin, vaikka olisi vaihtoehtoja. Täällä Suomessa on vaihtoehtoja. On suomalaista kulttuuria, että jouluna syödään vaikka joulukinkkua. Ja sit Amerikassa turkey tai kalkkuna. Se on osa kulttuuria, pyhiä, koskemattomia. (H5)

6.3 Esikuvien ja roolimallien merkitys

”Meat is murder” on henkilökohtaisiin ruokailuvalintoihini varhain vaikuttaneen ja opinnäytteen johdannossakin mainitun Steven Patrick Morrissey’n popularisoinnista iskulauseista kenties tunnetuin. Kyseinen kolmisanainen sodanjulistus löytyy helmikuussa 1985 ilmestyneen manchesterilaisen The Smiths -yhtyeen samannimisen studioalbumin kannesta, jossa se on stilisoitu Vietnamiin päätyneen yhdysvaltalaisen sotilaan kypärään. Slogan on sittemmin päätynyt kansitaiteesta lukemattomiin pinsseihin ja selkämerkkeihin, jotka somistavat eri sukupolvien vaihtoehtonuorten farkku- ja vakosamettitakkeja ympäri angloamerikkalaisen populaarikulttuurin puhkomaa maailmaa.

”Barbarism begins at home” kuuluu toisen, yhtä lailla klassikoksi kasvaneen kappaleen otsikko samaisella levyllä. Hieman yllättäen kappaleen lyriikat eivät käsittelekään ilmiselvästi lihansyönnin kotoa opeteltua luonnetta ja sosiaalista alkupeurää, vaan ensiriviensä perusteella ”hallitsemattomia poikia, jotka eivät kasva aikuisiksi” ja koko kappaleen mitassa lasten kokemaa kaltoinkohtelua ja vallankäyttöä (Morrissey, 1985). Maskuliinisuus ja väkivalta ovat Morrissey’n lyriikassa toistuvia ja toisistaan erottamattomia, lähes monoliittisiä teemoja, joiden alkulähteet löytyvät kodeista, kouluista, kasvattajien omassa nuoruudessaan omaksumista käyttäytymismalleista ja ylisukupolvisista sukupuolen rakennusaineista.

Samoin kuin Morrissey on monen helposti kyynisyyteen taipuvan, mutta samanaikaisesti eläinoikeudet ja empatian omaan arvomaailmaansa omaksuneen yksilön esikuva, vaikuttavat keskuudessamme monet modernit roolimallit, jotka vaikuttavat nykyajan poikien ja nuorten miesten ympäristöasenteisiin ja ilmastotoiveikkuuteen – eläinkunnan edustajien kokemaa empatiaa unohtamatta.

Roolimallit löytyvät välillä yllättävänkin läheltä, mutta silti sukupolven takaa:

Mä oon aina syönyt kasvisruokaa, kun mun mummi on kasvisyöjä, niin se ei ole ollut hirveen ihmeellistä se, että syödään kasvisruokaa. Kun jotkut teinit ei oikein tykkään kasvisruoasta, niin mä oon aina syönyt kasvisruokaa. (H1)

Ruokailuun ja ruoanlaittoon liittyvät varhaiset muistot liittyvät monesti koettuun mielihyvään, ruokailun sosiaaliseen kontekstiin sekä herkissä elämänvaiheissa tapahtuneeseen oikein ajoitettuun ja mitoitettuun kannustukseen, jonka vaikutus näkyy arjessa vielä tänä päivänä ja kenties myös tulevaisuudessa:

Mun köksän ope oli ihan paras. Sit vaan rakastin tehdä siellä ruokaa ja oppia lisää. Ja onhan se nyt siis hyvä taito osata tehdä sitten jollekin kivalle tyypille ruokaa, jollekin tulevalle, joskus, jos sellainen löytyy. (H3)

Jos elämän eväät löytyivät menneinä vuosikymmeninä kodin ja lähipiirin asettamista esimerkeistä, löytyvät ne nykypäivänä enenevässä määrin sosiaalisen median vaikuttaja- ja aktivistiympyröistä. Esimerkiksi suomalainen ViralVegans ja yhdysvaltalaisen Ed Wintersin ylläpitämä Earthlinged ovat Instagram-pohjaisia sosiaalisen median tilejä, jotka ovat keskittyneet vegaaniruokavalion myyttien murtamiseen ja eläintuotannon kuormittavien ympäristövaikutusten esille tuomiseen – huomionarvoisesti miesoletettujen aktivistien ylläpitäminä.

Toisin kuin perinteisemmän eläinoikeus- tai ilmastoaktivismien mielenilmauksissa, kyseisissä sosiaalisen median tileissä teemoja argumentoidaan tutkimuksen ja

tilastojen valossa, ilmiöitä kiihkottomasti analysoiden ja ajan hengen mukaisesti vierailevia asiantuntija- ja aktivistivieraita esiin marssittavien podcast- ja studio-tallenteiden välityksellä.

Kotimaiset eläinoikeus- ja ilmastovaikuttajat ovat tuttuja osalle tutkimukseen tavoitetuista nuorista. Jos eläinaktivismi on aiemmin ollut kollektiivi- ja yhdistyspohjaisista – myös anarkistista, radikaalia, kansalaistottelemattomuuteen ja yksityisomaisuuden vahingoittamiseen perustuvaa suoraa vaikuttamista – kuuluu moderniin aktivismiin hienoinen salonkikelpoisuus ja omine kasvoine asioihin vaikuttaminen.

Sosiaalisen median seuraajamäärien vuoksi vaikuttajat ovat niin ikään tunnistettavissa katukuvassa – esimerkiksi Palestiina-mielenosoituksessa, mistä yksi vastaajista on tunnistanut ViralVegans-aktiivin. Globaalit ongelmat, maailmanpolitiikka, ihmis- ja eläinoikeudet ja ilmastokysymykset puhuttelevatkin usein yhdistelmänä aiheista yleisemminkin kiinnostuneita yksilöitä, joille esimerkiksi sukupuolen kaltaiseen ja omaa osallisuutta validoivaan vertaiselementtiin perustuva samaistumispinta ja henkilövetoisuus ovat motivaattoreita, jotka madaltavat kynnystä osallistua itsekin.

Kasvisruokailuun siirtyminen ei kuitenkaan aina vaadi osakseen erikseen nimettävää esikuvaa. Omassa elinpiirissä vaikuttavat esimerkit kasvisruokailijoista ovat monesti vähissä, etenkin poikien ja miesten idoleikseen mainitsemien julkisuuden henkilöiden ja urheilijoiden keskuudessa.

Vastaajien keskuudessa muutos eläin- ja ympäristöystävällisempään ruokailuun on tapahtunut hiljattain, tiedon lisääntyessä ja ymmärryksen kertyessä. Ekososiallisessa viitekehyksessä tätä prosessia kutsutaan uudistavaksi eli transformatiiviseksi oppimiseksi. Sillä tarkoitetaan oman pohdinnan, arvojen tarkastelun ja ymmärryksen kautta tapahtuvaa ajattelun ja henkilökohtaisen toiminnan muutosta, jonka seurauksena ihminen tai yhteisö ymmärtää roolinsa ympäristöönsä aktiivisesti vaikuttavana toimijana. (Joutsenvirta ym., 11.10.2022.)

Eettisen ruoantuotannon ja ekososiaalisen siirtymän ulottuvuuksia skaalatessa on mahdotonta unohtaa kehollisuuden ja sukupuolen rakentumisen yhteys suhteessa ruokailuun ja sen tapoihin. Niin ikään poikien ja miesten syömishäiriöt ja kehonkuvien haasteet, mutta myös sukupuolen moninaisuus, gender fluid- ja ei-binääriset identiteetit sekä kokemukset kehosta unohtuvat monesti duaalisuuteen helposti typistyvässä vegaani–lihansyöjä- tai maskuliini–feminiini-diskursseissa: syöminen ei ole suinkaan itsestäänselvyys eikä se ole varsinkaan irrallinen muista ihmiseen kohdistuvista normituksista.

Eräs haastattelun vastaajista viittaakin vastauksessaan yhdysvaltalaisintialaiseen muunsukupuoliseksi identifioituvaan kirjailija Alok Vaid-Menoniin, jonka ajatukset kehorauhasta, itsensä hyväksymisestä, olemisen ja elämisen eroista, ja tiivistetysti, ihmisyydestä, ovat tehneet häneen syvän filosofisen vaikutuksen – myös pohtiessaan itse ruokailun, kulutusvalintojen, ympäristövastuun ja monilajisen empatian rajapintoja.

6.4 Terveys ja elämäntilanne

Ruoan ja kulutustottumusten terveysvaikutukset nousivat esiin vastaajien keskuudessa, vaikka terveys ei ollutkaan tutkijavetoisesti esillä puolistrukturoiduissa haastatteluissa. Ekologisuus ja eettisyys näyttävätkin liittyvän mielikuvatasolla terveyteen, elämäntilanteen taitoihin ja muille tasoille ylettyvään hyvinvointiin: ympäristöstä välittävä ihminen välittää suurella todennäköisyydellä myös itsestään ja toisintaa näitä arvoja oman arkensa valinnoissa.

Valtion ravitsemusneuvottelukunta julkaisi uudet kansalliset ja kansanterveyden edistämiseen tähtäävät ravitsemussuosituksensa tämän tutkimuksen ollessa analyysivaiheessa. Niiden tehtävänä on ohjata kansalaisia kohtia kestäviä valintoja ja monipuolista ruokavaliota. (Valtioneuvosto, 27.11.2024.) Ravitsemussuositusten keihäänkärjeksi nousivat prosessoidut lihaleikkeleet, joita suositellaan syötäväksi mahdollisimman vähän, jos lainkaan. Lehdistön saamien ennakkotietojen ja niitä seuranneen mediahuomion seurauksena syntyneen ”leikkelekehun” jalkoihin jäi toteamus siitä, että kasvisten osuutta tulisi vastavuoroisesti lisätä

radikaalisti täysipainoisen ruokavalion mahdollistamiseksi (Rantavaara, 5.11.2024; Valtioneuvosto, 27.11.2024).

Vastaajista yksi ilmaisi jättäneensä eläinperäiset maitotuotteet ruokavaliostaan pois myöhäispuberteetin aikana ilmenneiden iho-ongelmien vuoksi. Siirtymä kasvispainotteisempaan ruokavalioon tapahtui kyseisen vastaajan kohdalla vaivihkaa eläinperäisten tuotteiden tultua hiljalleen korvatuiksi kaura- ja soijatuotteilla. Vaikka maitotuotteiden ja eläinperäisten tuotteiden vähentäminen ruokavaliossa on liittynyt monilta osin makutottumusten kehittymiseen ja muuttumiseen, esimerkiksi lehmänmaidon juomisen kokeminen pahanmakuisena, on omia kulutustottumuksia saatettu haastaa yhtäkkisesti sopivissa nuoruuden ja koulunkäynnin nivelvaiheissa:

Kun kesäloma loppui, päätin, että syön kasvisruokaa. Enkä juonut sen jälkeen maitoa koulussa yhtään. (H1)

Kulutustottumusten kyseenalaistamisen on kuitenkin tehnyt haastavaksi Suomessa vahvasti mainosten ja markkinoinnin, maataloustukien ja paikallispolitiikan, mutta myös kouluterveydenhuollon kautta läsnä ollut ajatus maitotuotteiden korvaamattomasta välttämättömyydestä osana kasvavan lapsen ja nuoren ruokavaliota. Maitonormiksi nimetty lobbaus ja poliittinen ohjaus (Ahponen, 2017) linkittyy miehisyteen myös urheilun asettaman esimerkin välityksellä. Vaikka nuorimmasta päästä ollut vastaaja ei ollutkaan todistamassa omin silmin 1990-lukua, nousi muistikuva tuolloin esillä olleesta jääkiekkoilija Teemu Selänteen maitomainoksesta esimerkkinä poikiin ja nuoriin miehiin purevista mielikuvakampanjoista (Valio, 22.7.2021).

Urheilu ja suomalaiset kansallislajit, hiihto ja talviurheilu etunenässä, ovatkin otollista maaperää maitoteollisuuden markkinoinnille: urheilijat kuluttavat eläinperäisiä tuotteita, muun muassa luontaisesti runsaasti kalsiumia ja proteiinia sisältäviä maitotuotteita ja rahkoja, ja menestyvät täysipainoiseksi mielletyn ravintonsa ansiosta. Nykyajan huomattavina kulttuurisen muutoksen airueina ovat yksittäiset urheilijat, esimerkiksi lumilautailija Enni Rukajärvi, jotka ovat siirtyneet

mainostamaan vihreiden arvojensa mukaisia, mutta silti markkinapotentiaalisia kasviperäisiä tuotteita (Kössö, 8.2.2017). Näyttävästi ja kuuluvasti vegaanista ruokavaliota noudattavia urheilijoita on silti yhä varsin vähän.

Tutkimusaineiston perusteella päivittäisruokailussa pyritään noudattamaan ravitsemus- ja terveystiedon oppituntien klassista lautasmallia, jossa on, erään vastaajan muistikuvien mukaan, ”puolet salaattia, yksi neljäsosa ruokaruokaa ja sit vielä proteiinia, ja sit siihen, jos haluaa, niin leipää ja, no, maitoa, jotta saa kalsiumia”. Vastaaja mainitsi toisaalta tiedostavansa, etteivät hänen omat ruokailutottumuksensa ja -tapansa olleet niin tasapainoisia ja terveellisiä kuin hän itse olisi halunnut niiden olevan tai millaisiksi hän kuvasi ne aiemmin haastattelun aikana: ruokavaliota nimettiin suorastaan epäterveelliseksi makeisten, energiajuomien ja voimakassuolaisten valmisruokien eli einesten osalta. Vastaaja mainitsi kuitenkin syövänsä terveellisemmin ja hyödyntävänsä ravinnonlähteitä monipuolisemmin kuin lähipiirinsä.

Tilastojen ja tutkimuksen valossa naisten ruokavaliota noudattaa sekä kasvisten että punaisen ja prosessoidun lihan syönnin ravitsemussuosituksia miehiä enemmän. Vuoden 2017 THL:n ravitsemustutkimuksen mukaan tuolloisen 500 gramman päivittäissuosituksen verran kasviksia, hedelmiä ja marjoja söi 14 % miehistä ja 22 % naisista. Korkeintaan 500 gramman päivittäissuosituksen punaisesta ja prosessoidusta lihasta ylitti 79 % miehistä ja 26 % naisista. (Valsta ym., 2017, s. 6.)

Proteiininsaantia ja ravinnon grammamääräistä päivittäistä monitorointia ei nähty toisen vastaajan osalta tarpeellisena ja merkityksellisenä, jos terveyden kannalta tavoitteellinen liikunta ja sen mukaiset ravitsemussuositukset eivät kuuluneet omaan arkeen:

No, emmä käy salilla, joten ei tarvii silleen miettiä, että ois sata prosaa proteiinia tai sataa grammaa proteiinia. (H1)

Vaikka tuotantoketjuja ja ruoan alkuperää voi olla aika ajoin haastavaa saada selville, on kulutuspuheeseen hiipinyt kaikuja ruoan prosessoinnista ja ruoantuotannon vaiheista. Kaikki kuluttajalle saatavilla oleva ruoka on ymmärrettävästi jollain tavoin prosessoitua, mutta brittitutkimuksen mukaan kasvisruokavaliota noudattavat kuluttavat aavistuksen verran enemmän prosessoitua ruokaa kuin sekasyöjät eli lihaa, kalaa tai muita eläinkunnan tuotteita ruokavaliossaan hyödyntävät ihmiset (Chang ym., 2024). Ruoan ravintopitoisuuden ja luonnonmukaisuuden ohella on tehotuotantoon kuuluva eläinten lääkitseminen noussut myös tähän tutkimukseen vastanneiden pohdintoihin:

No, siihen yleensä vaikuttaa se hinta, tietysti, että mitä halvempi, niin sitä todennäköisemmin mä ostan sen tuotteen, mutta toisaalta mä taas tarkastan, onko tuote vaikka luomu, ja mun ykkösprioriteetti on se, että se on luomutuote eikä mikään antibiooteilla tuotettu broileri. Mä yleensä vältän sitä, jos on antibiooteilla valmistettu, niin mä en missään nimessä silleen syö sitä. (H5)

On huomionarvoista, että kasvissyöntiin ja esimerkiksi vegaaniruokavalioon on liittynyt aiemmissa elämänvaiheissa ennakkoluuloisuutta, sillä kasvisruokailua ei ole alkuun ymmärretty tai nähty täysipainoisina ja kokonaisina aterioina, vaan esimerkiksi palkokasveina ja toisistaan erillisinä ainesosina. Kenties tästä syystä vegaaniruokavalioon ja oppilaitoksissa tarjottavaan kasvisruokaan saatetaan suhtautua siten, ettei kasvisruoka ole riittävä ravinnonlähde tai sitä pitäisi syödä kohtuuttoman suuria määriä kylläisyyden tunteen saavuttamiseksi.

6.5 Ennakkoluulot ja ihmissuhteet

Jos eläin- ja ilmastoystävällisellä ruokavaliolla on merkitystä planetaarisissa kysymyksissä, jakavat ne väestöä myös sen osalta, miten esimerkiksi eettisten ja ekologisten omantunnon syiden nojalla ruokavaliotaan perusteleisiin kasvisruokailijoihin suhtaudutaan. Ennakkoluulot ja risteävät arvopohjat aiheuttavat ristiriitoja myös seurustelusuhteissa ja elämänkumppanin etsinnässä.

Vuoden 2016 tutkimuksessa Attitudes toward beef and vegetarians in Argentina, Brazil, France, and the USA (Ruby ym., 2016) tuotiin esiin maailman suurimpien lihateollisuusmaiden ihmisten suhtautumista kasvisruokailijoihin. Kaikissa kohde- maissa tutkitut miehet olivat lihansyöntimyönteisempiä kuin naiset. Argentiinalai- set ja brasilialaiset naiset suhtautuivat kasvissyöjiin myönteisemmin kuin ranska- laisnaiset ja -miehet. Yhdysvaltalais- ja ranskalaismiehet puolestaan suhtautuivat penseimmin ajatukseen kasvissyöjän tapailusta. (Ruby ym., 2016.)

Lihankulutukseen liittyy suurta asenteiden kaksijakoisuutta. Asenteiden ambiva- lenci ja hyväksytyksi tulemisen tarve näyttävät vaikuttavan ruokailu- ja kulutus- tottumuksiin myös tämän tutkimuksen valossa. Lihansyönti ja yleisemmin ruokai- lutottumukset koetaan yksityisiksi asioiksi, joihin puuttuminen nähdään henkilö- kohtaisen elämän reviirille tunkeutumisenä. Niin ikään olettamukset sekasyöjien ja kasvissyöjien välisistä arvostiridoista sekä lihansyönnin ja eläinperäisten tuotteiden kuluttamisen stigmatisoivasta luonteesta vaikuttavat elävän haastatel- tavien ajatuksissa, kun heiltä kysyttiin nykyajan asenneilmapiirien ja ilmastotie- toisuuden asettamista paineista.

Mä teen omat päätökset ja sitten hyväksyn muiden ihmisten ruokai- lutottumukset. Mä en ainakaan tuomitse, jos muut ei tuomitse. (H2)

Ei mulla oo mitään niitä [eläinoikeusaktivisteja] vastaan. Jokainen syö miten syö. (...) Mutta mä en tiedä, että oisko se vaikeeta esim seurustella jonkun vegaanin kanssa, et hyväksyiskö se mun ruoka- valion ja hyväksyisinkö mä sen ruokavalion. Siinä se kysymys on- kin. (...) Mä oon silleen, että mä haluan syödä silleen, et se toinen hyväksyis sen. Niin mä hyväksyisin sit sen toisen. (H3)

Eläin- ja luontoaktivismiin suhtaudutaan yhä karsastavasti, vaikka monet tietope- rusteiset eettiset ja ekologiset kysymykset ovat tunnustettuja tosiasioita esimer- kiksi ilmastonmuutoksen olemassaolon aiemmin kieltäneiden politisoituneiden lii- keh dintöjen keskuudessa. Niin ikään motiivit aktivismin taustalla saatetaan nähdä yhteisen hyvän lisäämiseen tähtäävän toiminnan sijaan oman identiteetin raken- nusvälineinä – etenkin individualismia henkivässä ajassamme.

Niiden ihmisten perusteella, joiden kanssa oon asiasta puhunut, niin taas tuntuu, että ihmisten tasolla paremmin ymmärretään, et miksi joku on vegaani. (...) Jotenkin silleen hyväksytään yleisemmin ja tajutaan, mut kuitenkin on sellainen fiilis, ettei sitä vieläkään olla yleisellä tasolla sisäistetty just niitä isoimpia syitä, koska yleisellä tasolla on tosi sellaisia itsestään selviä ympäristöfaktoja. (H4)

Ihmisen sosiaalinen status ja sukupuolen normatiivisuus korostuvat monissa kansainvälisissä tutkimuksissa, joissa tarkastellaan miesten ja naisten asenteita eläinystävällistä ruokavaliota kohtaan (Ruby ym., 2016; Gaarder, 2011). Tunnetaidot, välittäminen ja empaattisuus nähdään useammin naisiksi identifioituvien vahvuuksina ja feminiinisten roolien määrittäjinä. Totutut roolit, normatiivisuudet ja ajatukset sukupuolen mukaisesta performatiivisuudesta aktivismin kentällä ovat tiedossa myös vastaajilla.

Naiset ovat niinkun enemmänkin, välittävät eläimistä ja luonnosta, muutenkin niinkun eläinten hyvinvoinnista ja eettisyyden näkökulmasta, kun miehet taas, osa taas miehistä on vegaaneja ja välittävät, mutta suurin osa on lihansyöjiä. (...) He välittävät, joo, niinkun eläimistä, ja ovat eläinaktivisteja, jos katot niinkun jotain videoita, he ovat useammin eläinaktivisteja ja puolustavat eläinten oikeuksia. (H5)

6.6 Ristiriidat, tunteet ja vastatunteet

Ihmisen ajattelun, arvojen ja toiminnan välistä eettistä ristiriitaa kutsutaan sosiaalipsykologian termein kognitiiviseksi dissonanssiksi, jolla tarkoitetaan yksilön kohtaamaa sisäistä konfliktia ja epämiellyttävää tunnetta aiempien tottumusten ja uskomusten ollessa ristiriidassa uuden tiedon valossa. Kognitiivisen dissonanssin teorian on kehittänyt sosiaalipsykologi Leon Festinger, jonka mukaan yksilö on taipuvainen välttämään tunnemaailman epämiellyttävyyttä ja riitasointuisuutta sekä asettamaan asenteensa ja kognitionsa samansuuntaiseksi toimintansa kanssa. (Ahokas, 2005.)

Ristiriidat oman toiminnan sekä asenteiden ja ideaalien välillä olivat esillä tutkimushaastatteluissa, joissa toistuivat ajatukset omien mieltymysten ja valintojen

päivittämisen tarpeista sekä ilmasto- ja ympäristökysymysten että eläinoikeusteemojen ja eettisen ruoantuotannon yhteyksissä.

Mä koen aina syyllisyyttä, kun ostan lihaa tai kun en luovu siitä lihan-syönnistä, kun mä tuotan eläimelle kärsimystä. Et mitä, jos mä olisin eläin, että mä yleensä pohdiskelen tätä, että mä en haluaisi teuras-tettavaksi. Et eläimen näkökulmasta, et jos mä katson vaikka National Geographicia, jossa pedot syö kasvissyöjiä, se on ikävää, mut se on jotenkin tää luomakunta, on osa luontoa se, että väkivalta kuuluu luontoon. (...) En niinkun haluaisi omilla teoilla tuottaa kärsimystä vaikka lehmille tai vaikka broilerille. Et koen syyllisyyttä, syön enkä osaa luopua siitä. Se on ristiriitaista, oon ristiriitainen henkilö, oon keskellä tätä kaaosta. (H5)

Mä en kato niitä [salakuvattuja videoita teurastamoista]. Mä en pysty. Tai en halua kattoa mielelläni sellasta sisältöä. Tiedän kyllä, miten se toimii, mut en silleen välitä siitä. (H3)

Vastaajista jokainen ilmaisi tiedostavansa, että ruokailu- ja kulutusvalinnoilla on merkitystä maapallon kantokyvyn kannalta ja vähentäneensä ainakin tilapäisesti liha- ja maitotuotteiden kuluttamista tästä syystä. Ekososiaalisuuden teemoja sivuavissa uutisoinneissa toistuu kuitenkin usein dilemma sen osalta, kenelle kuuluu vastuu ilmastomyönteisten toimien toteuttamisesta – yksilölle vai valtioille ja yhteiskunnille, joiden päätöksenteko ja lait ohjaavat myös yksittäistä kuluttajaa esimerkiksi verotuksen kautta.

Ilmastotunteista puhuttaessa pinnalle nousee erityisesti nuorten kohdalla usein ilmastoahdistus, jolla voidaan tarkoittaa esimerkiksi huolta omasta tai jälkipolvien tulevaisuudesta ja maapallon kantokyvyn suojelemiseksi tarvittavista kiireellisistä toimenpiteistä (Ulkoministeriö, i.a.). Yksilöiden kyvyt, mahdollisuudet ja voimavarat niihin vastaamiseksi voivat olla rajallisia haluttuun muutokseen nähden. Ilmastomarssit, ruotsalaisen ilmastoaktivisti Greta Thunbergin lanseeraamat koululakot ja Elokapiinan kollektiiviseen kansalaistottelemattomuuteen kannustavat kampanjat ovat kuitenkin ilmastotunteiden varaventiilejä, joiden tiimoilta varsinkin nuoret kaupunkilaiset näyttävät löytäneen itselleen mielekkäitä vaikuttamiskanavia.

Ilmastoahdistusta ja muita henkistä kuormitusta aiheuttavia ristiriitaisia tunteita seuraakin monissa tapauksissa aktivismin parissa vietetyn ajan ja muuttuneen elinpiirin myötä heränneitä myönteisiä vastatunteita:

En oo enää niinkään ahdistunut tai koen tietenkin ahdistusta niinkun kaikkia muitakin tunteita, mut se ei oo sellainen vallitseva tunne enää. Se oli silloin aiemmin, kun ekaa kertaa perehtyi siihen, että millä tavalla me nykyään kohdellaan maapalloa, ympäristöä ja luontoa, niin silloin se oli, niinkun se ahdistus oli sellainen, että se otti kaiken energian, ajan ja voiman. (...) Jos on niinkun aktivismin parissa, tai järjestötoiminnassa vaikka, voi siihen liittyä sellaista voiton-tuntoakin, jonkinäköistä euforiaa ja iloa. (H4)

Se on valitettavaa, että tähän asiaan on herätty niin myöhään, ja nyt koitetaan korjata sitä virhettä, jota on tehty jo vuosikymmeniä. Ei se kauhean positiivisia tunteita herätä. Tietysti nää valinnat, joita ihmiset tekee sen puolesta, ne taas herättää positiivisia tunteita. On valmiita tekemään muutoksia omaan elämään, ja pystyy sitten vaikuttamaan tuleviin sukupolviin. (H2)

Ekososiaalisen viitekehykseen sisäänrakennetun kapitalismin kritiikin mukaan moderni yhteiskuntamallimme perustuu luonnon ja ihmisten voimavarojen hyväksikäyttöön taloudellisen pääoman maksimoimiseksi. Vihreää tai ekososiaalista siirtymää koskevat valinnat ja muutos eivät ole tällöin vain yksilön vastuulla, vaan niiden toteutumiseksi vaaditaan toimenpiteitä yhteiskunnallisella tasolla. (Närhi, 2015, s. 323–324.) Kuten myös useammassa tutkimushaastattelussa tuodaan esiin, ihmisiä ja eläimiä yhdistävät kyvyt tuntea kipua, kärsimystä ja muita tunteita ovat tiedossa vastaajien keskuudessa. Lajityypillisten ominaisuuksien toteutumiseksi vaaditaan kuitenkin runsaampaa monilajista empatiaa ja ihmisyhteisöjä puhuttelevaa ymmärrystä aiheesta.

No, yhdellä ihmisellä ei ole vaikutusta. Täytyy olla kaikkien meidän ihmisten, jokaisen pitää osallistua talkoisiin, jotta saataisiin tämä eläinkärsimys loppumaan. Eettisestä näkökulmasta ymmärrän, että se ei ole eettistä syödä eläimiä, ja se tuottaa heille kärsimystä. Että eläin niinkun elää ja ajattelee samalla tavalla kuin me, sekään ei halua silleen teurastettavaksi, et, niin se, kunpa me voitaisiin kaikki ryhtyä kasvissyöjiksi. (H5)

Globaaleista keskinäisriippuvuuksista puhuttaessa on ymmärretty tutkimukseen vastanneiden keskuudessa, että omat kulutusvalinnat ja esimerkiksi pikamuodin syklit ja älypuhelimien kaltaisen elektroniikan lyhentynyt käyttöikä vaikuttavat ilmaston lämpenemiseen. Kyse on megatrendeiksikin kutsutuista viheliäistä ongelmista, joihin on vaikeaa löytää valtioita ja niiden politiikkaa yhteensovittavaa yksittäisratkaisua (Sitra, i.a.).

Tietysti valtioiden vastuulla. Yksi saastuttajamaa on se Kiina. Ja tietysti se, että miksi Kiina saastuttaa. Meidän pitää ymmärtää sitä, että miksi Kiina saastuttaa. Kiina on se maa, joka valmistaa meille vaatteita. Kiinassa valmistetaan kaikkea. (H5)

Maailmanlaajuisiin haasteisiin vastaavien paikallisten ja valtakunnallisten muutosten yhteydessä on relevanttia pohtia, miten viestintä, sen saavutettavuus ja läpinäkyvyys vaikuttavat ilmastokriisiä ja vihreää siirtymää koskeviin asenteisiin: taustoitetaanko arkeen vaikuttavia muuttujia, esimerkiksi oppilaitosten kasvisruokapäiviä, perusteellisesti ekologisilla ja eettisillä syillä vai nähdäänkö ne esimerkiksi tietyn puoluepoliittisen ideologian sanelemana ja yksilön itsemääräämisoikeutta rikkovana pakkona.

Jos pakolla tehdään, niin tulee vastarinta. Ehkä tulevaisuudessa, jossain vaiheessa, pitkällä tulevaisuudessa saattaa kokonaan, jos kokonaan lihansyöntiä lopetetaan, niin kaukaisessa tulevaisuudessa. Mä en usko, että ihmiset voisivat lopettaa lihansyöntiään ainakaan lähivuosina. (H5)

Toivoisin, että se ois jotenkin mahdollista, mut pitäis jotenkin niin paljon muuttua sen arvomaailman, jolla yhteiskuntaa rakennetaan, jotta se ois realistisesti mahdollista. (...) Tällä hetkellä vaan priorisoidaan täysin väärä asioita, jotta oikeudenmukaisuus voisi yleensäkin toteutua. (H4)

7 TUTKIMUKSEN EETTISYYDESTÄ JA LUOTETTAVUUDESTA

Opinnäytetyön tutkimusaiheena ja -intressinä ollutta eettisyyttä ja siihen nojaavia valintoja tulee tarkastella myös tutkimuksen tekijän itsensä refleктоimana.

YAMK-opinnäytetyöt ovat usein työelämälähtöisiä, mikä tarkoittaa monessa tapauksessa sitä, että niiden tutkimusaineistojen kerääminen tapahtuu tutkijan omassa työyhteisössä ja asiakastyön ympäristössä. Tämä opinnäytetyö ei ole poikkeus työelämälähtöisten tutkimusten joukossa. Eettisyys- ja luotettavuuskysymyksiä tuleekin tarkastella huomioiden, että tutkimuksen tekijällä ja haastateltavilla voi olla taustallaan pitkäkestoinen ja luottamuksellinen työntekijä–asiakasuhde. Etenkin sen vuoksi tutkimuksen tiimoilta lähestyttäviä henkilöitä tulee tiedottaa osallistumisensa vapaaehtoisuudesta ja ettei kieltäytyminen aiheuta heille minkäänlaisia sanktioita. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 8.)

Opinnäytetyöstä informoitaessa (Liite 2.) on mainittu, etteivät annetut haastattelut ja niissä esitetyt näkemykset ja mielipiteet vaikuta myöhempään työskentelyyn ja Helsingin Poikien Talolla tapahtuvaan kohtaamisiin. Ihmistieteiden tutkimusetiikkaan kuuluukin ymmärrys siitä, etteivät haastateltavien asenteet ja arvot ole aina yhteneväisiä tutkijan oman arvomaailman kanssa. (Vuori, 2021). Helsingin Poikien Talon toimintaperiaatteiden mukaisesti kaikenlaisia ajatuksia ja tunteita on ollut lupa käsitellä turvallisesti, kasvojaan menettämättä ja dialogisessa hengessä edeten myös tämän tutkimuksen kontekstissa (Poikien Talo, i.a.).

Opinnäytetyön tekemisen yhteydessä on ollut kiinnostavaa ja innostavaa ajatella, että tutkimuksella tuodaan esiin monitahoista näkymää eettiseen ruoantuotantoon liittyvistä asenteista sen sijaan, että vahvistettaisiin sukupuoleen perustuvia normatiivisia ennakko-olettamia ja stereotyyppioita poikien ja miesten yksipuolisista ruokailu- ja kulutusvalinnoista. Tutkimuksen aihe, sukupuoli ja eettinen ruoantuotanto, on kiinnostava ja ekososiaalisuuden kannalta tärkeä, mutta yhtä lailla arvolutautunut ja joiltain osin polarisoitunut ja politisoitu. Haastattelukysymykset (Liite 1.) on laadittu tätä ajatusta silmällä pitäen, vastakkainasettelua välttäen ja avoimen dialogin mahdollisuutta vaalien.

Haastateltavia on muistutettu keskustelujen luottamuksellisuudesta ja ettei haastatteluista tihku tiettyyn haastateltavaan henkilöityvää ja tunnistettavaa tietoa muiden toimintaympäristön asiakkaiden tietoon. Toisin kuin asiakastapaamisten temaattista ja ammatillista sisältöä, haastatteluiden sisältöä ei ole käsitelty työyhteisön sisäisissä tapaamisissa tai esimerkiksi työnohjauksessa. Haastatteluihin ja opinnäytetyökäsikirjoitusta rikastuttaviin sitaatteihin ei ole myöskään palattu myöhemmissä ryhmämuotoisissa asiakastyön kohtaamisissa siten, että haastateltavat tai heidän esittämänsä näkemykset olisivat olleet tunnistettavissa. Tutkimustulokset on pyritty esittämään haastateltavia ja heidän edustamaansa viiteryhmää kunnioittavalla tavalla riippumatta siitä, millä tavalla näkökulmia ja mielipiteitä on argumentoitu haastattelutilanteissa (Vuori, 2021).

Keräsin tutkimuksen haastatteluaineiston haastateltavien kanssa erikseen sovituna ajankohtina, joita kalenteroin sitä mukaa kun tavoitin haastateltavia ja sain heiltä tietoon perustuvan suostumuksen osallistumisestaan. Haastattelut järjestettiin osallistujien anonymiteettiä suojaavassa ympäristössä ja heidän elämäntilanteisiinsa parhaiten sopivina ajankohtina.

Pyrin tavoittamaan haastateltuja siten, että he edustaisivat kyseisen palvelun ja tutkimusympäristön asiakaskuntaa mahdollisimman laajasti ja todenmukaisesti esimerkiksi ikänsä, kansallisuutensa, etnisen tai kulttuurisen taustansa ja sosioekonomisen asemansa osalta. Kaikki haastattelusta kiinnostuneet olivatkin ikänsä, oletetun sukupuolen ja asiakkuutensa taustamuuttujien puolesta lähtökohtaisen tasavertaisesti kiinnostavia haastateltavia. Heiltä saatu tieto oli mittamattoman arvokasta ja toivottavasti myös jatkotutkimuksen aiheeksi soveltuvaa.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa kiinnittyy huomio etenkin tutkimusaineiston keräämisen tapoihin, aineiston analysoinnin metodologisiin valintoihin sekä tutkimuksen raportointiin, joihin myös tutkimuksen eettisyys väijäämättä kytkeytyy (Gothoni, 2016). Kuten tässäkin tapauksessa, voi tutkimusaineisto olla pienestä otannastaan huolimatta sisällöltään äärimmäisen rikasta ja useampaan tutkimustarpeeseen mahdollisesti vastaavaa.

Haastatteluaineiston hyödynnettävyyden osumatarkkuutta parantaa usein se, että tutkija on perehtynyt aihepiiriin huolellisesti ja laatinut haastattelukysymykset huolehtimalla, että niiden vastaukset tukevat tutkimuskysymyksiä. Aineistoa voidaan tällöin hyödyntää analyysi- ja raportointivaiheissa siten, että haastatteluihin viitataan laajemmin yksittäisten sitaattien sijaan. Otannaltaan runsaammissa haastattelututkimuksissa herääkin usein kysymys, millaista tietoa ovat pitäneet sisällään ne haastattelut, joihin ei viitata tutkimustuloksissa (Cleary ym., 2014, s. 473–474). Henkilökohtaisesti esitettyjen haastattelukutsujen osalta on pyritty toimimaan siten, etteivät tutkijan ennakkokäsitykset ja oletukset haastateltavien arvopohjasta ja mielipiteistä heikentäisi opinnäytetyön luotettavuutta tai tekisi tutkimustuloksista tarkoitushakuisia.

Laadullisen tutkimuksen validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksella tai sen menetelmillä vastataan siihen tarkoitukseen, jota siltä odotetaan, ja mikäli tutkimusmenetelmä ajatellaan instrumenttina tai mittarina, tulee sen mitata siltä odotettavia arvoja (Hyväri & Vuokila-Oikkonen, 2020; Vilkka, 2021). Tutkimuksen sisäistä validiteettia ja tutkittavan ilmiön selittämistä aineiston avulla parantaa tilanne, jossa tutkimustyötä on tekemässä useampi tutkija ja jossa työtä arvioidaan esimerkiksi opponoijan tai opiskelijakollegan avulla.

Tutkimuksen validiteetin arviointi ei kuitenkaan rajoitu ainoastaan opinnäyteprosessin loppuvaiheeseen, vaan tutkimuksen mittareita ja opinnäytetyön tapauksessa haastattelukysymyksiä on arvioitu ja muokattu tutkimuskysymyksiin vastaaviksi jo prosessin alkupuoliskolla ohjaavan opettajan avustuksella. Selkeän ja loogisen kysymyksenasettelun avulla myös vastaajat ymmärtävät esitettävän kysymyksen samalla tavalla kuin itse työn tekijä. (Vilkka, 2021)

Olen esitellyt opinnäytetyön käsikirjoitusta kolmessa opinnäyteseminaarissa ennen työn esitarkastus- ja lausuntovaihetta. Seminaarien yhteydessä myös muut opiskelijat ovat päässeet kommentoimaan opinnäytetyötä nimetyn opponoijan lisäksi. Opponoijan tuki, rakentava kritiikki ja tarkkaan mietityt kehitysehdotukset olivatkin kullanarvoisia viisauksia koko prosessin ajan.

Edellisessä luvussa esittelemäni tutkimustulokset sisältävät suoria sitaatteja tutkimusaineistoni muodostamista haastatteluista. Sitaatit eivät sisällä tunnistettavia tietoja vastaajista, mutta lukija voi toki yhdistää esitetyn ajatuksen tiettyyn haastatteluun tai toiseen siteerattuun puheenvuoroon haastattelunumeroinnin perusteella – tämä vahvistaa osittain sosiaaliseen konstruktionismiin kuuluvaa intersubjektiivisuutta eli vastaajien sosiaalisten todellisuuksien yhtymäkohtia. Sen lisäksi, että alkuperäisten lauseiden ja merkitysten esittely rikastuttavat työn kirjallista sisältöä monipuolisuudellaan, lisäävät ne toivottavasti myös tutkimuksen läpinäkyvyyttä lukijalle.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Sukupuoli, eettinen ruoantuotanto ja ekososiaalinen siirtymä tarjoavat tutkijalle hämmästyttävän runsaan vyyhdin johtolankoja selvitettäväksi. Miten siis tarjota lukijalle ilmeisintä pintatasoa syvemmälle menevä analyysi risteävistä tutkimusteemoista, joista jokainen ansaitsisi hyllymetreittäin akateemista tutkimusta? Pelkästään maskuliinisuuksien ja miesten monien roolien tutkiminen vaatii tälläkin hetkellä useamman tutkimusrahoitusvuoden verran väitöskirjatutkijan päivätyötä.

Opinnäytteessä sukupuolesta ja monista planetaarisista kysymyksistä on tullut hahmotettavia ja ihmisen kokoisia ilmiöitä haastateltujen nuorten myötävaikutuksella. Tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä tulee tarkastella skaalaamalla yhteisöjä, yhteiskuntia ja koko ihmiskuntaa koskettavia teemoja pääkaupunkiseudulla asuvien nuorten elämissä vaikuttaviksi konkreettisiksi mikrotason asioiksi. Tutkimuksessa ei pyritty yleispätevyyteen, vaan kuvaamaan, miten globaaleista ilmiöistä kehitty sosiaalisesti rakentuvia ja joiltain osin intersubjektiviisiä todellisuuksia käytettävän kielen välityksellä.

Rajaamaani kahteen tutkimuskysymykseen voi ryhtyä vastaamaan siten, että haastattelujen perusteella sukupuoli ei yksin vaikuta ruokailutottumuksiin ja -valintoihin, mutta monet maskuliinisuuden myytit näyttävät vaikuttavan vastaajien mielikuviin ja niiden välityksellä ostopäätöksiin ja ruokailuvalintoihin. Vastaajat suhtautuivat sukupuolen normatiivisuuksiin sekä nykypäivän poikiin ja miehiin kohdistuviin odotuksiin itsereflektiivisesti, tarkastellen kriittisesti muuttuvien maskuliinisuuksien ja ekososiaalisen siirtymän rajapintoja paitsi omasta näkökulmastaan, myös peilaten ajatuksiaan viiteryhmäänsä eli muihin samanikäisiin poika- ja miesoletettuihin henkilöihin.

Vastaajat kertoivat tunnistavansa itsessään ja laajemmin yhteiskunnassa vaikuttavia poikuuden ja mieheyden roolipaineita ja -ristiriitoja, muun muassa modernia mieheyttä määrittävää tunneherkkyyden vaatimusta sekä perinteisempään maskuliinisuuteen lukeutuvaa alfa- ja soturimentaliteetin olemassaoloa. Naisten voimakkaampaa läsnäoloa ja aktiivisuutta esimerkiksi eläinoikeusaktivismissa

puolestaan selitettiin sukupuolelle luontaisemmalla taipumuksella hoivaan ja empatiaan – tukien muun muassa Emily Gaardnerin (2021) esittämää ajatusta perinteisten sukupuolijakojen syntymekanismeista.

Selityksen taustalta voi kuitenkin löytyä varsin inhimillinen ja oman kodin historiaan perustuva kokemusperäinen ymmärrys läheisyydestä ja myötätunnosta: empatiaa ei ole mahdollisesti nähty sovellettavan muihin lajeihin miesoletettujen henkilöiden toimesta aiemmin. Nykyajassa onkin enemmän sallivuutta poikien ja miesten tunneilmaisulle, johon myös monilajinen empatia vääjäämättä linkittyy.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö eettisyyteen taipuvaiset pohdinnat ja emotionaalinen älykkyys olisi alituisen läsnä myös poikien ja miesten ajatuksissa ja teoissa: niitä vain tuodaan sanallisesti ilmi maltillisemmin ja harkinnanvaraisesti, kenties turvallisiksi koetuissa ja moniäänisyyden sallivissa tiloissa. Näkemysten pitäminen omana tietona voi olla toimiva keino säädellä tunteita identiteettipolitiikkaan ja vastakkainasetteluun kallistuvassa nykymaailmassa.

Tutkimusympäristöllä ja haastateltavien tavoittamisella Helsingin Poikien Talon kautta on runsasta kontekstuaalista merkitystä, etenkin muodostettaessa johtopäätöksiä tutkimustulosten viitoittamana. Sosiaalista nuorisotyötä tekevän yksikön asiakkaiden sosioekonominen asema ja ostovoimaan vaikuttava matala tulo taso eivät kuitenkaan suoraan korreloi esimerkiksi sosiaalisen statuksen saavuttamisen kanssa. Kuten esimerkiksi ihmissuhteiden ja eettisyyden yhteensovittamista käsitelleessä tulosluvussa toin esiin, omana itsenä hyväksytyksi tuleminen ja kunnioituksen kokeminen ovat haaveita niin tutkimukseen osallistuneille kuin kumppanin saamisesta haaveileville maailmanlaajuisesti. Eettisyys ja arvovalinnat voivat osoittautua kynnyksikysymyksiksi tapailu- ja seurustelusuhteissa ja suhteita edeltävissä haavekuvissa.

Ristiriidat toivetilojen ja vallitsevien olosuhteiden välillä ovat havaittavissa myös eettiseen ruoantuotantoon liittyvissä päivittäisvalinnoissa: tehotuotanto, eläinten kaltoinkohtelu ja ruoan ilmastovaikutukset ovat läsnä kulutus- ja ruokailuvalintoihin liittyvissä ja muutosherkkydestä kielivissä arjen pohdinnoissa, mutta tottumukset, tavat ja kulttuuriset perinteet vaikuttavat eettisten ja ekologisten

arvovalintojen toteutumiseen käytännössä. Oppilaitosruokailun kaltaisissa sosiaalisissa ruokailutilanteissa kumuloitua psykologinen paine näkyy tutkimuksen perusteella ryhmadynaamisena taipumuksena mukauttaa omaa toimintaa viite-ryhmän odotuksiin vastaavaksi.

Sukupuolen perusteella vahvasti segregoituneet tai jopa suoranaisesti sukupuolitetut ympäristöt jakavat väestöä myös ekososiaalisissa ja planetaarisissa kysymyksissä. Tutkimusintressiin heijastuvana kysymyksenä voikin jälkijättöisesti pohtia, millaisia variaatioita haastatteluaineistosta olisi mahdollista löytää, jos samat kysymykset olisi esitetty varusmies- ja siviilipalvelukseen astuneille miesoletetuille tai millaisia kieleen perustuvia kertomuksia ja representaatioita oppinäytetyö välittäisi, jos haastattelut olisi tehty toisenlaisessa nuoruutta ja yhteiskunnallista positiota määrittävässä ympäristössä, esimerkiksi urheilulukiolais-ten tai ammattiopintojaan suorittavien keskuudessa. Kuten myös tutkimukseni kasvissyöjien demografiaa kartoittavassa tilastokatsauksessa käy ilmi, nuoruus itsessään on merkittävä nimittäjä eläinoikeus- ja ilmastoteemojen kaltaisia oman-tunnon kysymyksiä omaksuessa.

Vaikka kaikki vastaajat olivatkin eri elämäntilanteissa eläviä, eri-ikäisiä ja moninaisista sosioekonomista taustoista ponnistavia, jakoivat he keskenään varsin samankaltaisia ajatuksia ja tunteita eettisen ruoantuotannon tiimoilta. Puheen-vuoroista välittyi ekososiaalisen kulttuurinmuutoksen ja globaalien ilmastokysymysten kannalta muutospositiivinen ja vastaanottavainen asenne. Valintojen vapaaehtoisuus, eriäviä näkemyksiä yhteensovittava avoin dialogisuus ja ajallisesti realistiset siirtymäkaudet ovat muutospositiivisuutta ja kestäväää kehitystä edistäviä tekijöitä myös eettisen ruoantuotannon aikajänteillä.

Tutkimuksen perusteella voidaan parhaassa tapauksessa myöhemmin kehittää sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisesti toteutettavia yksilö-, ryhmä- ja yhteisömuotoisia kohtaamis-, keskustelu- ja toimintamalleja, joiden avulla edistetään poikien ja nuorten miesten tietoisuutta ympäristöstään, luontosuhteestaan ja kestävästä kulutusvalinnoistaan. Kehitettävät mallit tarjoavat ekososiaalisten rajapintojen tutkimisen lisäksi välineitä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymysten käsittelyyn sekä

vaihtoehtoisten tulevaisuuksien ennakointiin erilaisissa kriittisen tulevaisuuksien-tutkimuksen työpajoissa.

Opinnäytteen tutkimustuloksiksi nostetut teemat sopivat hyvin tulevaisuusvers-
taiden skenaarioiden osiksi ja opinnäytteen aihe sinällään esimerkiksi jälkistruk-
turalistiseen kehityssuuntaukseen kuuluvan kriittisen kerrosanalyysin kohteeksi.
Kerrosanalyysin avulla voidaan ennakoida ja kuvitella eettisesti ja ekologisesti
kestävämpiä tulevaisuuksia sekä tarkastella samalla sosiaalisesti, ideologisesti
ja arvopohjaisesti rakentuvien todellisuuksien vaiheita myös etuoikeuksia ja yh-
teiskunnalliseen asemaan vaikuttavia muuttujia sivuten. (Aalto, 2021, s. 289–
293.)

Tutkimus kulkee käsi kädessä opinnäytetyön yhteistyötahon Loisto settlementti
ry:n kestävän kehityksen strategiatyöskentelyn kanssa ja lisää toivon mukaan
ymmärrystä pojista, miehistä ja sukupuoleltaan moninaisista nuorista kestävä-
män tulevaisuuden rakennuksessa mukana olevina aktiivisina ja uteliaina osa-
puolina. Opinnäytteen käsitteellisiä valintoja – eettistä ruoantuotantoa, ekososi-
aalista siirtymää ja eläinoikeuksia – toivon tuotavan mukaan kaikenlaisiin lasten,
nuorten ja nuorten aikuisten ryhmäkeskusteluihin, joissa ne kulkevat vaivatta käsi
kädessä sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisten työotteiden tukemina. Kuten opinnäy-
tetyön tutkimushaastattelut osoittivat, ekososiaaliset kysymykset ja käsitteet eivät
ole suinkaan vaikeaselkoisia ja saavuttamattomia, vaan avoimen dialogisuuden
ja kiireettömyyden kautta kaikille avautuvia.

Sukupuolta ja eettistä ruoantuotantoa käsittelevä opinnäytetyöni ei ole ensimmäi-
nen eikä taatusti viimeinen poika- ja miestutkimuksen perintönä syntyvä kirjalli-
nen tuotos. Aihepiiriä on mielestäni syytä tutkia jatkossakin, mikä tarjoaa tulosten
vertailun tutkimusten välillä – viitaten myös edellä spekuloidaani ajatukseen poi-
kien ja miesten eri roolien tutkimisesta eri ympäristöissä. Sosioekonominen
asema, köyhyys, vähävaraisuus ja työväenluokkaisuus tarjoavat mielestäni ai-
heeseen erinomaisesti sopivia lisäkierteitä poika- ja miestutkimuksen sisällä.

Kuten myös edesmennyt kriittisen miestutkimuksen kotimainen pioneeri Arto Jo-
kinen on vuonna 2012 todennut, miestutkimus – samoin kuin sen rinnalle viime

vuosina astunut kriittinen poikatutkimus – on verrattain nuori tieteenala, joka ei ole saanut seurakseen mittavaa tasa-arvoliikehäntää, ainakaan samassa mitta-kaavassa kuin esimerkiksi naistutkimus 1900-luvulla (Jokinen, 2012, s. 13–15). Myös tästä syystä poikana ja miehenä olemisen kerrostumia tulee tutkia myös jatkossa ja tehdä näkymätöntä näkyväksi – koska kyse ei ole vain heistä.

Viittaan useammassa opinnäytteeni kohdassa, miten kehittyvän tutkimuksen avulla lisääntyvä tieto laajentaa käsitystämme ympäröivästä maailmasta ja osuudestamme siinä. Nykypäivän itsestäänselvyyksiksi lukemamme tosiasiat – kolojen mentaaliset taidot, eläinten ja ihmisten hermostolliset yhteneväisyydet, ilmastomuutos ja muuttuva maskuliinisuus – ovatkin vaatineet lukemattomia tieteen-tekijöiden työvuosia ja teorioiden testailuja ennen arkipäiväistymistään. Kiitos kuuluu edeltäville tutkijasukupolville ja elämisen mysteeriä avanneille elollisille.

Tunnistan itsessäni sukupolven mittaisen uoman, joka jakaa itseni ja tutkimukseen osallistuneet nuoret vuosituhannen eri puolille sukupuoltaan pohtivina ja oman kokemushistoriansa kautta maailmaa tarkastelevina olentoina. Ymmärrys poikien mielenmaisemista onkin kehittynyt huimasti ihmistieteiden myötä sitten vuosituhannen ensimmäisen kymmenluvun, jolloin kiinnostuin eläinten oikeuksista ja ammattialani valintaan lopulta vaikuttaneista sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kysymyksistä. Maailma muuttuu, eikä vain huonompaan suuntaan.

On helppoa luottaa siihen, että klassikot kurovat eri sukupolvet kiinni ajattomuudellaan. Toivonkin sydämestäni, että myös tulevien sukupolvien herkässä ja vaikutuksille alttiissa iässä olevat nuoret löytävät parjatun Morrissey'n lyyrisen lahjan ja sen kautta valottuvan kiltteyden, välittämisen ja empatian elämäänsä.

It's so easy to laugh, it's so easy to hate.
It takes strength to be gentle and kind.

– Morrissey, 1986.

LÄHTEET

- Aalto, H. (2022). Causal Layered Analysis (CLA) eli kriittinen kerrosanalyysi. Teoksessa H. Aalto, K. Heikkilä, P. Keski-Pukkila, M. Mäki & M. Pöllänen (toim.) *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä* (s. 289–296). Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemian julkaisuja 1/2022, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto.
- Aho, T., Eerola, P., Hyvönen, H. & Kosonen, T. (2020). *Miehet ja maskuliinisuudet – hankala yhtälö?* Saatavilla 25.11.2024. https://sukupuolentutkimus.fi/wp-content/uploads/2020/08/paakirjoitus_2020_2.pdf
- Ahokas, M. (2005). *Sosiaalipsykologian klassikkojen esittelyjä: Leon Festinger (1957): A theory of cognitive dissonance*. Helsingin yliopisto. <https://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/sosiaalipsykologia/festinger.htm>
- Ahponen, T. (5.2.2017). *Tervetuloa uuteen uljaaseen ideologiavapaaseen kouluun*. Saatavilla 7.12.2024. <https://blogit.kansanuutiset.fi/ahpoinvointia/tervetuloa-uuteen-uljaaseen-ideologiavapaaseen-kouluun>
- Anttonen, E. (2017). *Sukupuolisensitiivinen nuoriso- ja aikuistyö Suomessa*. Humanistinen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-270-6>
- Berger, P. & Luckmann, T. (1966). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: tiedonsosiologinen tutkielma*. Helsinki: Gaudeamus.
- Bergström, J. (9.12.2024). *Fleksaus eli joustava kasvissyönti*. Valio. Saatavilla 2.1.2025. <https://www.valio.fi/artikkelit/fleksaus-eli-joustava-kasvisyonti/>
- Berndtson, T. (14.10.2020). *Ekososiaalisuus yhdistää ympäristöarvot ja ihmisoikeudet*. Saatavilla 29.11.2023. <https://dialogi.diak.fi/2020/10/14/ekososiaalisuus-yhdistaa-ymparistoarvot-ja-ihmisoikeudet/>
- Chang, K., Parnham, J., Rauber, F., Levy, R., Huybrechts, I. & Gunter, M (2024). *Plant-based dietary patterns and ultra-processed food consumption: a cross-sectional analysis of the UK Biobank*. Saatavilla

- 18.12.2024. [https://www.thelancet.com/journals/eclinm/article/PIIS2589-5370\(24\)00510-8/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/eclinm/article/PIIS2589-5370(24)00510-8/fulltext)
- Cleary, M., Horsfall, J., & Hayter, M. (2014). *Data collection and sampling in qualitative research: does size matter?* *Journal of Advanced Nursing*, 70(3), 473–475. <https://doi.org/10.1111/jan.12163>
- Ervasti, A. (2012). Poikien Talo. Teoksessa A. Jokinen (toim.) *Mieskysymys. Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka* (s. 152–156). Tampere University Press.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fairtrade Finland. (i.a.). *Kaakao ja suklaa*. Saatavilla 24.11.2024. <https://reilukauppa.fi/kaakao/>
- FBI. (18.5.2004). *Animal rights extremism and ecoterrorism. Testimony*. Saatavilla 21.1.2025. <https://archives.fbi.gov/archives/news/testimony/animal-rights-extremism-and-ecoterrorism>
- Gaarder, E. (2011). *Where the Boys Aren't: The Predominance of Women in Animal Rights Activism*. *Feminist Formations*, 23(2), 54–76. <https://www.proquest.com/docview/902917295?accountid=27043>
- Hammarberg, K., Kirkman, M. & de Lacey, S. (2016). *Qualitative research methods: when to use them and how to judge them*. *Human Reproduction* 31(3), 498–501. <https://doi.org/10.1093/humrep/dev334>
- Helne, T. & Salonen, A. O. (2012). Reseptejä kestävämmän maailman puolesta. Kasvisruokavalio kulttuurisen muutoksen välineenä. Teoksessa T. Helne & T. Silvasti (toim.) *Yhteyksien kirja: etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla* (s. 202–220). Kansaneläkelaitoksen tutkimusosasto. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37654/YhteyksienKirja.pdf>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2004). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Hope Not Hate. (30.11.2020). *From the Archive: The Far Right and Animal Welfare*. Saatavilla 23.2.2025. <https://hopenot-hate.org.uk/2020/11/30/from-the-archive-the-far-right-and-animal-welfare/>
- Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (2020). Tutkimus- ja kehittämistyön luotettavuus. Teoksessa A. Karjalainen, M. Kivirinta, M. Nylund, M.

- Valtonen & O. Vesterinen (toim.) *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0*. (Diak opetus, 7). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://libguides.diak.fi/oskeopas>
- Hyvönen, H. (2021). *Men, work, and the care of the self. Hybrid masculinities in Finnish working life*. [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/1a13ebe1-e71e-4882-848c-c840c5f38897/content>
- Jokinen, A. (2012). Johdanto. Teoksessa A. Jokinen (toim.) *Mieskysymys. Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka* (s. 11–22). Tampere University Press.
- Jokinen, A., Ahlbäck, A. & Kinnarinen, K. (2012). Näkymätön sukupuoli näkyväksi. Teoksessa A. Jokinen (toim.) *Mieskysymys. Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka* (s. 171–185). Tampere University Press.
- Joutsenvirta, M., Laininen, E., Tyni, S. & Korkeakoski, M. (2022). *Transformatiivinen oppiminen kestävyysosaamisen tukena*. Journal of Finnish Universities of Applied Sciences, 22(3). Saatavilla 21.1.2025. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022101161564>
- Juhila, K. (2021). Teemoittelu. Teoksessa J. Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/>
- Gothi, R. (2016). Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä. Teoksessa S. Hyväri, A. Karjalainen, M. Kivirinta, M. Kolkka ja P. Vuokila-Oikkonen (toim.) *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas* (Diak opetus, 2). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2793510>
- Kössö, T. (8.2.2017). *Vuoden esikuva Enni Rukajärvi uskaltaa nyt elää omien arvojensa mukaan: "Olin ihan pihalla sponsorointimaailmasta"*. Saatavilla 20.11.2024. <https://yle.fi/a/3-9449580>
- Lassuri, A. (4.6.2023). *Ennakkoluulot kasvisruuasta estävät syömästä terveellisesti – "Miehisyys näyttää vaativan riittävän määrän pihviä lautaselle", sanoo tutkija*. Saatavilla 28.11.2023. Yle. <https://yle.fi/a/74-20032967>

- Lehtinen, A. (2010). *Katosiko maailma rakennelmien taakse?* Tieteessä tapahtuu 28:1, 67–69. Saatavilla 30.12.2024. <https://journal.fi/tt/article/view/2666/2445>
- Loisto setlementti ry. (i.a.). *Sukupuolisensitiivisyys*. Saatavilla 28.11.2023. <https://loistosetlementti.fi/sukupuolisensitiivisyys/perusteet/>
- Lummaa, K. (2017). *Antroposeeni: ihmisen aika geologiassa ja kirjallisuudentutkimuksessa*. AVAIN – Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti, 2017(1), 68–77. <https://doi.org/10.30665/av.66194>
- Lätti, R., Malho, M., Rowley, C. & Frilander, O. (2022). Skenaarioiden rakentaminen tulevaisuustaulukkomenetelmällä. Teoksessa H. Aalto, K. Heikkilä, P. Keski-Pukkila, M. Mäki & M. Pöllänen (toim.) *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä* (s. 314–337). Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisu 1/2022, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <https://tulevaisuus.fi/oppikirja-2022/tulevaisuudentutkimus-tutuksi/>
- Maestre, M., Campbell, L., Etienne, J., Cook, E. & Matulina, A. (2022). *Study on animal welfare labelling – Final report*. European Commission: Directorate-General for Health and Food Safety. <https://data.europa.eu/doi/10.2875/676603>
- Malkavaara, M. (2023). *Elämäni käsitteet: etiikka ja moraali*. Saatavilla 24.11.2024. <https://dialogi.diak.fi/2023/05/02/elamani-kasitteet-etikka-ja-moraali/>
- Morrissey, S. (sanoittaja) (1985). *Barbarism Begins At Home*. [Kappale]. Rough Trade Records.
- Morrissey, S. (sanoittaja) (1986). *I Know It's Over*. [Kappale]. Rough Trade Records.
- Naisasialiitto Unioni. (i.a.) *Tasa-arvoinen varhaiskasvatus: Empatian ulottaminen luontoon ja eläimiin*. Saatavilla 26.11.2023. <https://tasa-arvoisenvarhaiskasvatus.fi/aiheet/leikki-ja-vertaisryhmatointa/empatian-ulottaminen-luontoon-ja-elaimiin/>
- Närhi, K. (2015). Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 23(3), 322–328. Saatavilla 29.11.2023. <https://journal.fi/janus/article/view/53002/16477>

- Oikeutta eläimille. (i.a.) *Eläintieteellinen näkökulma*. Saatavilla 9.2.2025.
<https://oikeuttaelaimille.fi/elainoikeusajattelu/elaintieteellinen-na-kokulma>
- Ojala, H. & Pietilä, I. (2013). *Maskuliinisuuden hegemoniasta monenkirjaviin eroihin: kriittisen miestutkimuksen avauksia vanhenemisen tutkimukseen*. Tampere University Press.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201706051804>
- PetSide. (i.a.). *Animal Liberation Front*. Saatavilla 21.1.2025. <https://www.pet-side.com/animal-liberation-front/>
- Poikien Talo. (i.a.). *Meistä*. Saatavilla 28.11.2023. <https://www.poikientalo.fi/>
- Pollack, W. (1998). *Real Boys: Rescuing Our Sons from the Myths of Boyhood*. Owl Books.
- Rantala, J. (2009). *Mikä ihmeen mikä?* Elore 16 (2009) : 2. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry. Saatavilla 30.12.2024. <https://journal.fi/elore/article/view/78841/39743>
- Rantavaara, M. (5.11.2024). *Uudet suomalaiset ravitsemussuosittelut: Kaikki leikkeleet pois leivän päältä*. Saatavilla 18.12.2024.
<https://www.hs.fi/ruoka/art-2000010769715.html>
- Ruby, M., Alvarenga, M., Rozin, P., Kirby, T., Richer, E. & Rutzstein, G. (2016). *Attitudes toward beef and vegetarians in Argentina, Brazil, France, and the USA*. *Appetite* (96), 546–554. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0195666315300696?via%3Dihub>
- Ruokatieto. (14.3.2023). *Vastuullista toimintaa koko ruokaketjussa*. Saatavilla 23.11.2024. <https://ruokatieto.fi/artikkelit/vastuullisuus/>
- Ryder, R. D. & Singer, P. (2017). *Speciesism, Painism and Happiness. A Morality for the Twenty-first Century*. Societas.
- Saali, A. (2019). *Lihan ja maskuliinisuuden artikulaatio ja antagonismi. Diskursiianalyysi lihan maskuliinisuutta haastavista puhetoivoista*. [Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto].
https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/20984/urn_nbn_fi_uef-20190440.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Saali, A. (25.11.2020). *Gradukatsaus: Vegaanimiesten ruumispuhe*. Sosiologi. Saatavilla 28.11.2023. <https://www.sosiologi.fi/?p=1539>

- Saaranen–Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *Sosiaalinen konstruktio-*
nismi. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla
4.1.2025. https://www.fsd.tuni.fi/metelmaopetus/kvali/L5_6.html
- Safran Foer, J. (2011). *Eläinten syömisestä*. Atena: Jyväskylä.
- Salonen, A. O. & Bardy, M. (2015). *Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta*
tulevaisuuteen. *Aikuiskasvatus*, 35(1), 4–15.
- Sitra. (i.a.). *Viheliäinen ongelma*. Saatavilla 21.1.2025. [https://www.sitra.fi/tule-
vaisuussanasto/viheliainen-ongelma/](https://www.sitra.fi/tule-
vaisuussanasto/viheliainen-ongelma/)
- Sjöblom, S. (28.9.2017). *Vain 0,5 prosenttia varusmiehistä valitsee kasvisruoan*.
Ruotuväki. Saatavilla 2.12.2025. [https://ruotuvaki.fi/-/vain-0-5-pro-
senttia-varusmiehista-valitsee-kasvisruoan](https://ruotuvaki.fi/-/vain-0-5-pro-
senttia-varusmiehista-valitsee-kasvisruoan)
- Stevanovic, M., Tiitinen, S. & Voutilainen, L. (2024). Keskustelunanalyysi ja so-
siaalinen konstruktioismi. Teoksessa M. Niska, S. Venäläinen, A.
Olakivi & J. A. Canada (toim.) *Sosiaalinen konstruktioismi. Miten*
tarkastella tulkintojen ja todellisuuden sosiaalista rakentumista (s.
81–100). Vastapaino.
- Suoninen, E. (2021). *Diskurssianalyysi*. Saatavilla 4.5.2024.
[https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/teoreettis-
metodologiset-viitekehukset/diskurssianalyysi/](https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/teoreettis-
metodologiset-viitekehukset/diskurssianalyysi/)
- Sustainit. (2022). *Study on Animal Welfare Labelling*. Saatavilla 2.1.2025.
<https://sustainit.ee/sustainit-newsletter-3>
- THL. (2024). *Hyvinvointi- ja terveyserot*. Saatavilla 21.2.2025.
[https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtami-
nen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointi-ja-terveyserot#eriarvoisuus-
ihmisten-hyvinvoinnissa-ja-terveydessa](https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtami-
nen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointi-ja-terveyserot#eriarvoisuus-
ihmisten-hyvinvoinnissa-ja-terveydessa)
- Tikkanen, E. & Kilpeläinen, P. (8.12.2023). *Maku ja hinta vaikuttavat ruokaos-*
toksiin eniten niin Suomessa kuin lähimaissa. Kehittyvä elintarvike.
Saatavilla 2.1.2025. [https://kehittyvaelintarvike.fi/artikkelit/teema-
jutut/tiede-tutkimus/maku-ja-hinta-vaikuttavat-ruokaostoksiin-eniten-
niin-suomessa-kuin-lahimaissa/](https://kehittyvaelintarvike.fi/artikkelit/teema-
jutut/tiede-tutkimus/maku-ja-hinta-vaikuttavat-ruokaostoksiin-eniten-
niin-suomessa-kuin-lahimaissa/)
- Tilastokeskus. (2025). *Kuluttajahintaindeksi*. Saatavilla 23.2.2025.
<https://stat.fi/tilasto/khi>

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Teoksessa J. Tuomi & A. Sarajärvi (toim.) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Tammi.
- Turun Sanomat. (6.10.2007). *Miestutkimus nostaa miehet valokeilaan*. Saatavilla 25.11.2024. <https://www.ts.fi/uutiset/1074232346>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019). Tutkimuseettinen neuvottelukunta. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- Ulkoministeriö. (i.a.). *Agenda 2030*. Saatavilla 27.11.2023. <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>
- Uuksulainen, M. (2023). *Kasvisruokavaliota noudattavien miesten kokemuksia maskuliinisuuksien ja ruokavalion suhteesta*. [Maisterintutkielma, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202307043460>
- Valio. (22.7.2021). *Muistatko Teemu Selänteen maitolasi kädessä? Maailma muuttuu ja mainonta sen mukana – kysymyksiä ja vastauksia Valion ravitsemusviestinnästä*. Saatavilla 21.1.2025. <https://www.valio.fi/artikkelit/muistatko-teemu-selanteen-maitolasi-kadessa-maailma-muuttuu-ja-mainonta-sen-mukana-%E2%88%92-kysymyksia-ja-vastauksia-valion-ravitsemusviestinnasta/>
- Valsta, L., Kaartinen, N., Tapanainen, H., Männistö, S. & Sääksjärvi, K. (2018). *Ravitsemus Suomessa – FinRavinto 2017 -tutkimus*. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-238-3>
- Valtioneuvosto. (27.11.2024). *Uudet kansalliset ravitsemussuosituksot on julkaistu*. Saatavilla 18.12.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/uudet-ravitsemussuosituksot>
- Verohallinto. (2024). *Yleinen arvonlisäverokanta on 1.9.2024 alkaen 25,5 %*. Saatavilla 23.2.2025. <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/arvonlisaveroprosentit/>
- Verohallinto. (2025). *Arvonlisäverokantoihin muutoksia 2025*. Saatavilla 23.2.2025. <https://www.vero.fi/tietoa->

verohallinnosta/uutishuone/verotuksen_muutoksia/arvon-
lis%C3%A4verokantoihin-muutoksia-vuodesta-2025/

Vilkkä, H. (2021). *Tutki ja kehitä*. PS-kustannus.

Vince, G. (2019). *Transcendence. How humans evolved through fire, language, beauty and time*. Penguin Books.

Vuori, J. (2021). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.)
Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskunta-
tieteellinen tietoarkisto. [https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelma-
opetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadulli-
nen-sisallonanalyysi/](https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/)

Welling, R. (30.8.2023). *Keski-ikäinen suomalainen vegaanimies*. Helsingin Sa-
nomat. Saatavilla 28.11.2023. [https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-
2000009668059.html](https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000009668059.html)

LIITE 1. Haastattelukysymykset

Käydään aluksi haastateltavan / haastateltavien kanssa tutkimuksen aihe ja sen eettiset reunaehdot, pyydetään kirjallinen suostumus haastattelun tallentamiseen ja aineiston hyödyntämiseen sekä muistutetaan haastateltavaa oikeudesta perua osallistumisensa missä tahansa haastattelun vaiheessa.

Kerro omasta ruokavalioistasi. Syötkö kalaa, lihaa tai eläinkunnan tuotteita?
Oletko miettinyt syitä nykyiseen ruokavalioosi? Mikä vaikuttaa siihen eniten?

Jos olet kasvissyöjä tai sinulla on jonkinlainen erityisruokavalio: miten päädyit valitsemaan tietyn ruokavalion? Tapahtuiko siirtymä vaiheittain vai hetkessä?
Koitko / koetko ulkopuolelta tulevaa vastustusta tai ennakkoluuloja valitessasi tuon ruokavalion?

Kun mietitään mielikuvia miesten ruokavalioista, millaisia asioita sinulle tulee ensimmäisenä mieleen? Mistä luulet niiden johtuvan? Mitä sinulle tulee ensimmäisenä mieleen sanasta kasvissyönti? Millaisia asioita sinulle tulee mieleen veganeista tai esimerkiksi eläinoikeusaktivisteista? Keitä he ovat?

Millaisia asioita huomioit ostaessasi kaupasta ruokaa tai käydessäsi ravintolassa? Onko sillä väliä, onko ruoka kotimaista tai esimerkiksi luomua?

Mitä eläinoikeudet tarkoittavat sinulle? Millä tavalla niitä ja eläinten hyvinvointia tulisi huomioida? Mitä ajattelet seuraavasta väittämästä: lihansyönti ei ole sallittua tulevaisuudessa. Tuntuuko se realistiselta? Jos tuollainen tilanne olisikin totta: millaiset syyt olisivat voineet vaikuttaa siihen?

Millaisia ajatuksia tai tunteita ilmastonmuutos herättää sinussa? Huomioitko sitä jollain tavoin omassa elämässäsi? Ovatko ilmaston ja maapallon kantokykyyn vaikuttavat päätökset ja teot mielestäsi kuluttajien vai valtioiden vastuulla?

LIITE 2. Haastattelukutsu

Arvoisa **Helsingin Poikien Talon** nuori kävijä,

sen lisäksi, että työskentelen Poikien Talolla ja saatan olla sinulle tuttu sen eri toiminnoista, opiskelen päivätyöni ohessa YAMK-opiskelijana **Diakonia-ammattikorkeakoulussa**.

Viime elokuussa käynnistyneessä Ekososiaalinen työ ja globaaliosaaminen-tutkinnossa opiskellaan kestävän kehityksen ja oikeudenmukaisuuden teemoja, jotka liittyvät sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialojen keskeisten aiheiden lisäksi moniin nykyyhetkeä ja tulevaisuutta määrittäviin kysymyksiin – esimerkiksi maapallon kantokykyyn ja ihmisten välisen yhteistyön mahdollisuuksiin.

Opintoni päättyvät tämänhetkisen tiedon valossa keväällä 2025. Sitä ennen on kuitenkin tehtävänä opinnäytetyö, jonka tiimoilta lähestynkin sinua.

Poika ja eines -työnimellä tekeillä olevassa YAMK-opinnäytteessäni pyritään selvittämään pääkaupunkiseudulla asuvien 15–28-vuotiaiden poikien ja nuorten miesten ajatuksia ja sanoituksia eettisestä eli ilmasto- ja eläinystävällisestä ruoantuotannosta. Niiden lisäksi haluaisin kuulla, millä tavalla ruokailu- ja kulutusvalintasi liittyvät omaan kokemukseesi poikana tai miehenä olemisesta.

Haluaisin kutsua sinut noin 45 minuutin mittaiseen haastatteluun, jonka käymme kahden kesken meille molemmille sopivana ajankohtana Helsingin Poikien Talolla. Osallistuminen on täysin vapaaehtoista, ja kuten tutkimuksen tekemisen reiluun henkeen kuuluu, suostumuksen voi perua, vaikka olisit sen jo kertaalleen antanut. Tutkimuseettisiin periaatteisiin sisältyy lisäksi luottamus siitä, etteivät antamasi vastaukset ole yhdistettävissä sinuun missään opinnäytetöprosessin vaiheessa.

Kiinnostuitko? Ota yhteys minuun, jos olet täyttänyt 15 vuotta, asut pääkaupunkiseudulla ja haluat jakaa ajatuksiasi suomen kielellä!

Opinnäyte toteutetaan yhteistyössä Helsingin Poikien Talon taustajärjestön **Loisto settlementti ry:n** kanssa. Opinnäytettä ohjaa sosiaalialan yliopettaja **Marja Katisko** Diakonia-ammattikorkeakoulusta.

Kevään terveisin
Kimmo Saastamoinen
Opiskelija | Sosionomi (YAMK)
Diakonia-ammattikorkeakoulu

kimmo.saastamoinen@student.diak.fi
kimmo.saastamoinen@poikientalo.fi

040 775 1549